

Constituirea unui grup infracțional organizat

Setting up an organized criminal group

ANCA-ANA SAMPETREAN

ABSTRACT

In this article, the author presents an analysis of the organized criminal group, as described by article 367 of the new Romanian Criminal code. The study starts by investigating the social value at stake, alongside the origins, rationale and the evolution of this offence in the national legal system. The author then examines each incriminated conduct, emphasizes the characteristics of said criminal groups, while also focusing on the distinguishing elements of the various forms of plurality of offenders. The research takes into consideration comparative criminal law, relevant case law, as well as legal literature. Finally, the author presents her own conclusions and adds, succinctly, *de lege ferenda* proposals for improving the current Romanian criminal legislation.

KEYWORDS: organized crime; characteristics of an organized criminal group; the new Criminal code; plurality of offenders; comparative criminal law.

REZUMAT

În acest articol autoarea prezintă o analiză a grupului infracțional organizat, așa cum este descris de articolul 367 din noul Cod penal român. Studiul începe prin investigarea valorii sociale protejate, alături de originile, rațiunea și evoluția acestei infracțiuni în sistemul juridic național. Autoarea examinează apoi fiecare conduită incriminată, evidențiază caracteristicile grupurilor infracționale menționate, concentrându-se totodată pe elementele distinctive ale diferitelor forme de pluralități de făptuitori. Cercetarea are în vedere dreptul penal comparat, jurisprudența relevantă, precum și doctrina juridică. În final, autoarea își prezintă propriile concluzii și adaugă, succint, propuneri *de lege ferenda* pentru îmbunătățirea legislației penale românești actuale.

CUVINTE-CHEIE: crimă organizată; trăsăturile unui grup infracțional organizat; noul Cod penal; pluralitate de făptuitori; drept penal comparat.

CUPRINS

I. Rațiunea și legitimitatea incriminării. Valoarea socială protejată.	70
II. Analiza comparativă a reglementării actuale cu reglementarea anterioară	72
1. Reglementările anterioare	72
2. Reglementarea actuală	75
3. Similitudini și diferențe relevante	75
4. Legea penală mai favorabilă	77
III. Latura obiectivă – elementul material	78
1. Constituirea grupului	79
2. Reglementarea actuală	75

3. Similitudini și diferențe relevante	75
4. Legea penală mai favorabilă	77
IV. Trăsăturile grupului infracțional organizat	83
1. Numărul minim de persoane	84
2. Inițierea grupului	80
3. Modul coordonat de acțiune	91
4. Scopul	94
V. Latura subiectivă a infracțiunii	96
VI. Concluzii	98

I. RAȚIUNEA ȘI LEGITIMITATEA INCRIMINĂRII. VALOAREA SOCIALĂ PROTEJATĂ.

În general, o asociere de persoane, în sine, nu reprezintă o conduită antisocială și cu atât mai puțin nu constituie o infracțiune¹. Din contră, dreptul de asociere este protejat de art. 40 din Constituția României republicată², precum și de alte instrumente internaționale, cum ar fi art. 11 din Convenția Europeană a Drepturilor Omului³ sau art. 22 din Pactul internațional pentru drepturile civile și politice⁴. Observăm totuși faptul că acesta poate fi îngădit pentru motive ce țin de principiile statului de drept, precum și de siguranța, suveranitatea, integritatea și independența statului. Prin urmare, având în vedere natura și scopul ilicit al grupurilor infracționale organizate, anume săvârșirea de infracțiuni, este clar că aceste întovășiri nu se bucură de protecția dreptului lor de asociere⁵.

În legislația națională, existența unei incriminări precum cea de la art. 367 C. pen.⁶ nu reprezintă, totuși, o premieră. Codul penal din 1864⁷ reglementa *asocierea făcătorilor de rele* în art. 213-216, mai apoi fiind adoptată Legea pentru reprimarea unor infracțiuni contra liniștei publice⁸, care incrimina în primul articol *simplul fapt al asocierii în scopul de a prepara sau de a executa crime în contra persoanelor sau proprietăților, oricare ar fi durata asociației, sau numărul membrilor ei, precum și orice înțelegere stabilită în același scop*. Aceasta din urmă a mai fost cunoscută și ca *legea Mârzescu*, având drept scop *scoaterea în ilegalitate a Partidului Comunist din România*⁹. Aceste norme de incriminare au fost de inspirație franceză, mai exact de la legiuitorul din 1810, care, în urma vremurilor tulburi ce au urmat revoluției franceze, a încercat să reprime bandele organizate de briganzi¹⁰, *association de maifaites, formă de asociere sancționată independent de comiterea ulterioară a infracțiunii scop*¹¹.

¹ V. Dongoroz, S. Kahane, I. Oancea, I. Fodor, N. Iliescu, C. Bulai, R. Stănoiu, V. Roșca, *Explicații teoretice ale Codului penal român*, Vol. 4: *Partea specială*, Ed. Academiei Republicii Socialiste România, București, 1972, p. 685.

² M. Of. nr. 767 din 31 octombrie 2003.

³ Ratificată de România prin Legea 30/1994 privind ratificarea Convenției pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale și a protocoalelor adiționale la această convenție, publicată în M. Of. nr. 135 din 31 mai 1994.

⁴ Ratificat prin Decretul 212/1974 pentru ratificarea Pactului internațional cu privire la drepturile economice, sociale și culturale și a Pactului internațional cu privire la drepturile civile și politice, publicat în B. Of. nr. 146 din 20 noiembrie 1974.

⁵ G. Diaconescu, C. Duvac, *Tratat de drept penal: partea specială*, Ed. C.H. Beck, București, 2009, p. 1031.

⁶ Legea 286/2009 privind Codul penal, publicată în M. Of. nr. 510 din 24 iulie 2009.

⁷ Republicat în M. Of. nr. 185 din 22 octombrie 1910.

⁸ Publicată în M. Of. nr. 279 din 19 decembrie 1924.

⁹ I. Scurtu, T. Stănescu-Stanciu, G.M. Scurtu, *România între anii 1918-1940*, Ed. Universității București, București, 2001, p. 102.

¹⁰ C.G. Rătescu, H. Aznavorian, I. Ionescu-Dolj, T. Pop, I.G. Periețeanu, M.I. Papadopolu, V. Dongoroz, N. Pavelescu, *Codul penal Carol al II-lea adnotat*, Vol. II, *Partea specială: art. 184-442*, Ed. Librăriei SOCEC & Co., București, 1937, pp. 275-277.

¹¹ I.C. Pașca, *Combaterea criminalității organizate în dreptul penal francez: asocierea în vederea săvârșirii de infracțiuni și banda organizată*, în *Analele Universității de Vest din Timișoara - Seria Drept* 1/2014, p. 69, disponibilă pe <https://www.cceol.com/>

Majoritatea doctrinei afirmă că obiectul juridic protejat prin norma de incriminare este reprezentat de relațiile de conviețuire socială¹², de drepturile și libertățile fundamentale ale cetățenilor¹³, precum și de ordinea și liniștea publică¹⁴, asupra cărora planează amenințarea unor activități criminale din partea unor asemenea grupări cu scop ilicit¹⁵.

Cu toate acestea, având în vedere și originile acestei incriminări, considerăm că mai aproape de adevăr ar fi să afirmăm că obiectul juridic protejat este reprezentat de *forța coercitivă a statului*, care ajunge să nu mai reprezinte singura sursă de autoritate în comunitate¹⁶; în alte cuvinte: siguranța politică a statului¹⁷. În susținerea acestei idei invocăm și cuvântul-înainte din Convenția Națiunilor Unite din 15 noiembrie 2000 de la New York împotriva criminalității transnaționale organizate, al lui Kofi A. Annan, Secretar General în momentul adoptării, care afirma coexistența a două societăți: cea civilizată și cea necivilizată, care diferă prin modul în care știu să se folosească de evoluția omenirii și beneficiile oferite de aceasta¹⁸. Nu în ultimul rând, se consideră că infracțiunea are și un obiect juridic secundar, anume obiectul juridic al infracțiunii sau al infracțiunilor care intră în scopul grupului¹⁹.

În ciuda celor menționate mai sus, nu trebuie să uităm că legea penală ar trebui să fie o măsură de *ultima ratio*. O anumită incriminare trebuie să fie justificată de gravitatea faptei, având în vedere consecințele săvârșirii unei infracțiuni, precum și ingerințele în drepturile persoanelor, cu respectarea principiului minimeii intervenții²⁰.

În raport cu infracțiunea sau infracțiunile care intră în scopul grupului, constituirea acestuia reprezintă conceptual un act de pregătire²¹. Prin urmare, opțiunea de excepție de la principiul neincriminării actelor pregătitoare²² este justificată de valoarea socială protejată identificată anterior, asupra căreia planează un pericol care izvorăște din asociere însăși, independent de săvârșirea oricărei alte infracțiuni²³. Relativ la acest pericol social, se justifică nu doar incriminarea constituirii în sine a grupului infracțional, dar și inițierea, aderarea sau sprijinirea, sub orice formă, a acestuia²⁴. Mai mult decât atât, justiția acestei reacții antiinfracționale rezidă și în ideea că aceste tipuri de acțiuni ilicite trebuiesc stopate *din germene*²⁵. În consecință, incriminarea joacă și

---

[search/article-detail?id=673047](https://www.penamente.ro/search/article-detail?id=673047).

¹² G. Diaconescu, C. Duvac, *op. cit.*, pp.1028-1029.

¹³ V. Brutaru, M. Gorunescu, N. Grofu, I. Ifrim, V. Pașca, V. Păvăleanu, C. Sima, *Explicațiile noului Cod penal, Vol. 5 (Articolele 367-446)*, Ed. Universul Juridic, București, 2016, p. 23.

¹⁴ O. Loghin, T. Toader, *Drept penal român: partea specială, Ediția a 3-a revăzută și adăugită*, Casa de Editură și Presă „Șansa” SRL, București, 1997, p. 583.

¹⁵ V. Păvăleanu, *Drept penal special*, Ed. Universul Juridic, București, 2014, p. 529; V. Dongoroz, S. Kahane, I. Oancea, I. Fodor, N. Iliescu, C. Bulai, R. Stănoiu, V. Roșca, *op. cit.*, p. 687.

¹⁶ G. Zlati, *Considerații privind incriminarea constituirii grupului infracțional organizat, cu referire la art. 367 noul Cod penal și Decizia-cadru 2008/841/JHA. De la rațiunea incriminării la consecințele acesteia și respectarea unor principii de drept penal*, disponibil pe <https://www.penamente.ro/2012/10/08/consideratii-privind-incriminarea-constituirii-grupului-infracțional-organizat-cu-referire-la-art-367-noul-cod-penal-si-decizia-cadru-2008841jha-de-la-ratiunea-incriminării-la-consecințele-aceste/>.

¹⁷ S. Bogdan, D.A. Șerban, G. Zlati, *Noul Cod penal: analize, explicații, comentarii: perspectiva clujeană, Vol. 2: Partea specială*, Ed. Universul Juridic, București, 2014, p. 707.

¹⁸ A. Tiliciu, *Infracțiunea de constituire a unui grup infracțional organizat prevăzută de articolul 367 din noul Cod penal*, în CDP nr. 2/2014, p. 76.

¹⁹ V. Dobrinioiu, I. Pascu, M.A. Hotca, I. Chiș, M. Gorunescu, C. Păun, M. Dobrinioiu, N. Neagu, M.C. Sinescu, , *Noul Cod penal comentat: partea specială, Vol. 2, Ediția a 2-a revăzută și adăugită*, Ed. Universul Juridic, București, 2014, p. 861; O. Loghin, T. Toader, *op. cit.*, p. 583.

²⁰ A se vedea în acest sens: F. Streteanu, D. Nițu, *Drept penal: partea generală, Vol. I*, Ed. Universul Juridic, București, 2014, pp. 63-65; G. Zlati, *op. cit.*, passim.

²¹ O. Loghin, T. Toader, *op. cit.*, p. 582.

²² V. Dobrinioiu, I. Pascu, M.A. Hotca, I. Chiș, M. Gorunescu, C. Păun, M. Dobrinioiu, N. Neagu, M.C. Sinescu, *op. cit.*, p. 859.

²³ *Ibidem*.

²⁴ G. Diaconescu, C. Duvac, *op. cit.*, p. 1030.

²⁵ *Ibidem*.

un puternic rol preventiv și disuasiv, cel puțin în teorie, deoarece practica ne demonstrează că tot săvârșirea infracțiunii-scop determină intervenția organelor abilitate²⁶.

Conchidem că această incriminare este justificată și legitimă, achiesând la concepția conform căreia simpla existență a unor asemenea grupări este susceptibilă să pună într-un pericol semnificativ valoarea socială protejată. În același timp, suntem de acord și cu faptul că nu orice grupare prezintă un grad de ofensivitate suficient de mare cât să justifice o protecție din partea dreptului penal²⁷.

Astfel, considerăm că legiuitorul ar fi trebuit să fie mai prudent în reglementarea acestei infracțiuni, având în vedere extinderea sferei noțiunii de grup infracțional organizat²⁸, din cauza scopului extrem de cuprinzător. Nu este de neglijat nici faptul că aplicarea principiului minimeii intervenții incumbă și instanțelor de judecată în momentul aplicării unei pedepse²⁹. Posibile consecințe nefaste ar putea consta în suprasaturarea activității organelor de urmărire penală, dar și producerea unor statistici alarmante care să nu reflecte realitatea asupra criminalității organizate din țara noastră³⁰. Ambele aspecte nu conduc decât la o mai slabă eficiență a luptei împotriva unui fenomen atât de complex precum criminalitatea organizată.

II. ANALIZA COMPARATIVĂ A REGLEMENTĂRII ACTUALE CU REGLEMENTAREA ANTERIOARĂ

Pentru a putea face o analiză completă și holistică a textului de incriminare actual este necesar să expunem și reglementările precedente, astfel încât să observăm evoluția legislativă a incriminării și optica pe care legiuitorul alege să o adopte odată cu aceasta.

1. Reglementările anterioare

Pe lângă incriminarea din Codul penal din 1864 amintită anterior, Codul penal din 1936 sau Codul penal Carol al II-lea³¹ prevedea „Asocierea pentru comiterea de crime și delictе” drept capitol distinct în cadrul Titlului VI, în care, pe parcursul a cinci articole distincte, erau reglementate infracțiuni asemănătoare cu actuala constituire a unui grup infracțional organizat. În art. 315 C.pen. 1936 găseam reglementat *simplel fapt al asocierii*³², limitând faptele ce pot intra în scopul asocierii la *crime sau delictе contra vieții, integrității corporale sau libertății persoanelor, ori contra bunurilor*. La art. 316 C.pen. 1936 era reglementată ceea ce cunoaștem în prezent ca fiind aderarea, iar inițierea era prevăzută în art. 317 C.pen. 1936, cunoscută drept *instigațiune la asociere*³³. La art. 318 și art. 319 C.pen. 1936 erau prevăzute în mod exhaustiv anumite acțiuni care acum ar fi catalogate drept sprijinire, cum ar fi pedepsirea persoanelor *care dau instrucții pentru fabricarea, mânăuirea sau întrebuințarea mașinilor, armelor, instrumentelor sau oricărui alt mijloc, în scopul de a folosi unei asociațiuni pentru executarea unei crime sau delict din acelea arătate în art. 315 sau ajutorul dat autorilor infracțiunilor din art. 315, procurându-le instrumente, mijloace de corespondență sau de propagandă, ori locuință sau loc pentru dosirea materialelor destinate executării crimelor sau delictelor prevăzute de art. 315*.

²⁶ S. Bogdan, D.A. Șerban, G. Zlati, *op. cit.*, p. 706.

²⁷ G. Zlati, *op. cit.*, passim.

²⁸ Ibidem.

²⁹ F. Streteanu, D. Nițu, *op. cit.*, p. 65.

³⁰ M. Gorunescu, *Reglementarea grupului infracțional organizat în noua legislație penală a României*, în Revista transfrontalieră de științe penale nr. 1/2016, Ed. Universul Juridic, 2016, p. 127.

³¹ Codul penal 1936, publicat în M. Of. nr. 65 din 18 martie 1936.

³² C.G. Rătescu, H. Aznavorian, I. Ionescu-Dolj, T. Pop, I.G. Periețeanu, M.I. Papadopolu, V. Dongoroz, N. Pavelescu, *op. cit.*, p. 269.

³³ Ibidem.

Odată cu adoptarea Codului penal 1968³⁴ au fost introduse în legislația noastră infracțiunea de *complot*, prevăzută de art. 167 C. Pen. 1968, precum și cea de *asociere în vederea săvârșirii de infracțiuni*, prevăzută în art. 323 C. Pen. 1968, cea din urmă înglobând vechile texte de la art. 315, 316, 318 și 319 C. pen. 1936. Fostul art. 317 C. pen. 1936 a fost considerat inutil în contextul reglementării pedepsei în caz de participație și instigarea neurnată de executare în art. 27 și 29 C. Pen. 1968³⁵. Revenind la art. 323 și 167 C. pen. 1968, relația dintre cele două putea fi cel mai bine descrisă prin principiul *lex specialis derogat legi generali*. Art. 167 C. pen. 1968 era aplicabil doar pentru unele infracțiuni contra siguranței statului, în timp ce art. 323 C. pen. 1968 avea o sferă de aplicabilitate mai largă, având caracterul unei norme generale și fiind aplicabil pentru orice infracțiuni *altele decât cele arătate în art. 167 C. pen. 1968*³⁶.

La puțin peste trei decenii de la integrarea acestor prevederi în legislația națională a fost adoptată Convenția Națiunilor Unite din 15 noiembrie 2000 de la New York împotriva criminalității transnaționale organizate, care a fost ratificată și de către România³⁷. La art. 2 este definit grupul infracțional organizat ca fiind un *grup structurat alcătuit din trei sau mai multe persoane, care există de o anumită perioadă și acționează în înțelegere, în scopul săvârșirii uneia ori mai multor infracțiuni grave sau infracțiuni prevăzute de prezenta convenție, pentru a obține, direct ori indirect, un avantaj financiar sau un alt avantaj material*. În urma acestei ratificări, a fost adoptată Legea nr. 39/2003 privind prevenirea și combaterea criminalității organizate³⁸.

Astfel, s-a „creat” infracțiunea de constituire a unui grup infracțional organizat (art. 2 și art. 7 din Legea nr. 39/2003), în ciuda existenței unei incriminări privitoare la pluralitatea constituită de făptuitori în legislația noastră, care avea o sferă mai largă de aplicabilitate. În doctrină s-a apreciat că acest nou text de incriminare nu reprezenta altceva decât o formă particulară a infracțiunii deja reglementate în art. 323 C. pen. 1968³⁹.

Prin art. 7 alin. (1) din Legea nr. 39/2003 era incriminată *inițierea sau constituirea unui grup infracțional organizat ori aderarea sau sprijinirea sub orice formă a unui astfel de grup*, care era definit în cadrul art. 2 lit. a) din Legea nr. 39/2003 ca fiind *grupul structurat, format din trei sau mai multe persoane, care există pentru o perioadă și acționează în mod coordonat în scopul comiterii uneia sau mai multor infracțiuni grave, pentru a obține direct sau indirect un beneficiu financiar sau alt beneficiu material; nu constituie grup infracțional organizat grupul format ocazional în scopul comiterii imediate a uneia sau mai multor infracțiuni și care nu are continuitate sau o structură determinată ori roluri prestabilite pentru membrii săi în cadrul grupului*. Mai apoi, la lit. b) al aceluiași articol erau prevăzute expres infracțiunile considerate grave, lista fiind totuși lăsată deschisă prin pct. 20 care prevedea că era considerată infracțiune gravă *orice orice altă infracțiune pentru care legea prevede pedeapsa închisorii, al cărei minim special este de cel puțin 5 ani*.

De asemenea, prin aceeași lege, s-a introdus și reglementarea grupului infracțional „neorganizat”⁴⁰ (la art. 8 din Legea nr. 39/2003), care reprezenta orice grup care nu îndeplinea condițiile pentru a fi calificat drept

³⁴ Codul penal 1968, publicat în B.Of. 79 bis din 21 iunie 1968.

³⁵ V. Dongoroz, G. Dărăngă, S. Kahane, D. Lucinescu, A. Nemeș, M. Popovici, P. Sîrbulescu, V. Stoican, *Noul Cod penal și Codul penal anterior. Prezentare comparativă*, Editura Politică, București, 1968, p. 221.

³⁶ M. Gorunescu, *op. cit.*, pp. 122-123.

³⁷ Legea nr. 565 din 16 octombrie 2002 pentru ratificarea Convenției Națiunilor Unite împotriva criminalității transnaționale organizate, a Protocolului privind prevenirea, reprimarea și pedepsirea traficului de persoane, în special al femeilor și copiilor, adițional la Convenția Națiunilor Unite împotriva criminalității transnaționale organizate, precum și a Protocolului împotriva traficului ilegal de migranți pe calea terestră, a aerului și pe mare, adițional la Convenția Națiunilor Unite împotriva criminalității transnaționale organizate, adoptate la New York la 15 noiembrie 2000, publicată în M. Of. nr. 813 din 8 noiembrie 2002.

³⁸ Legea nr. 39 din 21 ianuarie 2003 privind prevenirea și combaterea criminalității organizate, publicată în M. Of. nr. 50 din 29 ianuarie 2003.

³⁹ S. Bogdan, D.A. Șerban, G. Zlati, *op. cit.*, p. 705.

⁴⁰ C. Ghigheci, A. Lupea, *Distincția dintre grupul infracțional și asocierea în vederea săvârșirii de infracțiuni*, în CDP nr. 4/2011, p. 32.

un grup infracțional organizat. Acest text de incriminare a iscat discuții, având în vedere faptul că era dificil, dacă nu chiar imposibil, de diferențiat această incriminare de cea care prevedea asocierea în vederea săvârșirii de infracțiuni prevăzută deja în Codul penal în vigoare la acea vreme⁴¹. În opinia unor autori, acest articol avea un caracter superfluu⁴² sau a fost chiar considerat o *simplă normă de avertizare*⁴³, care avea scopul de a atrage atenția asupra faptului că mai există și alte norme de incriminare conform cărora pot fi pedepsite grupurile care nu ar fi îndeplinit condițiile prevăzute în art. 7 din Legea nr. 39/2003.

Mai apoi, la nivel european a fost adoptată Decizia-cadru 2008/841/JHA privind lupta împotriva criminalității organizate. Aceasta a fost apreciată ca relevantă în doctrină, în ciuda celorlalte instrumente internaționale ratificate de statele membre, datorită necesității unei unități terminologice în cadrul cooperării juridice din cadrul Uniunii Europene⁴⁴.

Revenind la legislația în vigoare la momentul respectiv pe meleagurile naționale, nu putem să nu observăm un conglomerat de incriminări care se suprapun și față de care doctrina și jurisprudența au trebuit să recurgă la elemente de delimitare mai degrabă artificiale decât de substanță. Astfel, printre unicele elemente de diferențiere obiective ale formelor de pluralitate constituită de făptuitori⁴⁵ regăseam infracțiunile care intrau în scopul acestora, anume „infracțiunile grave” pentru constituirea unui grup infracțional organizat (art. 7 din Legea nr. 39/2003), unele infracțiuni contra siguranței statului pentru infracțiunea de complot (art. 167 C. pen. 1968) și restul infracțiunilor în cazul asocierii în vederea săvârșirii de infracțiuni (art. 323 C. pen. 1968), precum și în cazul grupului infracțional neorganizat (art. 8 din Legea nr. 39/2003). Mai apoi, pentru grupul infracțional organizat aveam prevederea expresă privind numărul minim de trei persoane din care trebuia să fie alcătuit, în timp ce pentru asocierea în scopul comiterii de infracțiuni erau considerate suficiente, dar și necesare, minim două persoane.

S-ar mai putea adăuga faptul că gradul de organizare, de coordonare a acțiunilor și de stabilitate în timp era mult mai difuz în cazul asocierii, față de cazul constituirii grupului infracțional organizat, unde aceste elemente erau mai pregnante⁴⁶. De asemenea, norma de incriminare prevedea expres necesitatea urmăririi unui beneficiu material în cazul grupului infracțional, în timp ce în cazul asocierii nu era obligatorie urmărirea obținerii unui astfel de beneficiu, deși nu era nici exclus. În ciuda acestor distincții, marja de apreciere a instanțelor era suficient de largă cât să fie detrimentală în lupta împotriva unui fenomen atât de complex precum criminalitatea organizată⁴⁷.

În consecință, este lesne de observat o inconsecvență terminologică în sistemul de drept românesc, *campion al creației de multiple forme de răspundere penală pentru pluralitatea constituită*⁴⁸, de natură a produce confuzii în cadrul teoriei și practicii, deopotrivă⁴⁹. În contextul cerințelor de legalitate a incriminării și previzibilitate în aplicarea normelor de drept penal, era imperios necesar ca legiuitorul să intervină prin modificarea și clarificarea normelor incidente, precum și stabilirea unor elemente care să lămurească diferențele

⁴¹ S. Bogdan, D.A. Șerban, G. Zlati, *op. cit.*, p. 705.

⁴² R. Jurje, *Infracțiuni prevăzute de Legea nr. 39/2003 privind criminalitatea organizată. Delimitări față de asocierea în vederea comiterii de infracțiuni*, în C.D.P. nr. 1/2006, p. 71.

⁴³ A. Rîșniță, *Art. 7 și art. 8 din Legea nr. 39/2003. Art. 323 C. pen. Trei infracțiuni distincte? Probleme de interpretare odată cu intrarea în vigoare a noului Cod penal. Dezincriminare*, Revista Română de Jurisprudență nr. 5/2013, disponibil pe sintact.ro; A. Tiliciu, *op. cit.*, p. 82.

⁴⁴ S. Bogdan, D.A. Șerban, G. Zlati, *op. cit.*, p. 705.

⁴⁵ *Idem*, p. 704.

⁴⁶ V. Pașca, *Organizatorul, conducătorul și finanțatorul - între pluralitate ocazională și pluralitatea constitutivă de infractori* în V. Pașca, *Infracționalitatea transfrontalieră - forme de manifestare și reglementări naționale*, Ed. Mirton, Timișoara 2006, pp. 14-15.

⁴⁷ C. Olaru, *Particularitățile criminalității organizate în România, Ediția a 2-a*, Editura Hamangiu, București, 2015, p. 63.

⁴⁸ S. Bogdan, D.A. Șerban, G. Zlati, *op. cit.*, p. 706.

⁴⁹ V. Pașca, *op. cit.*, p. 9.

dintre acestea⁵⁰.

2. Reglementarea actuală

Având în vedere starea de fapt descrisă în secțiunea anterioară, legiuitorul a ales ca odată cu intrarea în vigoare a noului Cod penal să elimine paralelismul existent în legislația românească, prin incriminarea-cadru⁵¹ prevăzută în art. 367 C. pen. sub denumirea marginală de *constituirea unui grup infracțional organizat*. Cu toate acestea, s-a dorit menținerea ca incriminare distinctă a asocierii în scopul săvârșirii de acte de terorism, prevăzută de art. 35 din Legea nr. 535/2004⁵², având în vedere gravitatea acestui tip de fapte⁵³.

Alegerea legiuitorului poate fi însă discutabilă în contextul în care în legislația noastră asocierea în vederea săvârșirii unei evaziuni fiscale - în varianta normativă prevăzută în art. 8 alin. (2) din Legea nr. 241/2005 pentru prevenirea și combaterea evaziunii fiscale⁵⁴ - poate fi sancționată mai grav decât asocierea în vederea săvârșirii unor acte de terorism. Nu în ultimul rând, mai găsim reglementată separat și *înțelegerea în vederea săvârșirii infracțiunii de genocid*, la art. 438 alin. (3) C. pen., *datorită imprescriptibilității faptelor din această categorie*⁵⁵, precum și *constituirea de structuri informative ilegale*, la art. 409 C. pen.

Totuși, s-a considerat că unitatea conceptuală a criminalității organizate a fost restabilită odată cu intrarea în vigoare a noului Cod penal⁵⁶. Însă, practic, ce s-a întâmplat a fost că legiuitorul a preluat scopul prevăzut de art. 323 C. pen. 1968 (săvârșirea oricărei infracțiuni), alăturând acestuia condiția numărului minim de trei făptuitori⁵⁷, aplicabilă în cadrul art. 7 din Legea nr. 39/2003 și regăsită în vechea definiție a grupului infracțional organizat de la art. 2 din aceeași lege, și le-a reunit în același text normativ.

Chiar și Înalta Curte de Casație și Justiție - Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept în materie penală a venit să lămurească, prin Decizia 12/2014⁵⁸, că faptele prevăzute de art. 323 C. pen. 1968 și art. 8 din Legea nr. 39/2003 *se regăsesc în incriminarea din art. 367 din Codul penal, nefiind dezincriminate*. Astfel, e clar că nu denumirea textului de incriminare este cea care predomină în momentul în care apreciem dacă o anumită faptă a fost sau nu dezincriminată, ci conținutul ei⁵⁹. Pentru acest motiv, când ne referim la reglementările din legislația precedentă, ne referim la tot acest conglomerat de articole, și nu doar la o unică prevedere din Codul penal anterior sau dintr-o lege specială.

3. Similitudini și diferențe relevante

După cum am observat până acum, deși infracțiunea de constituire a unui grup infracțional nu este una nouă pentru legislația română, odată cu intrarea în vigoare a noului Cod penal aceasta a suferit câteva modificări semnificative, pe care le vom prezenta succint în ceea ce urmează.

---

⁵⁰ C. Ghigheci, A. Lupea, *Distincția dintre grupul infracțional și asocierea în vederea săvârșirii de infracțiuni*, în CDP nr. 4/2011, p. 29.

⁵¹ G. Bodoroncea, V. Cioclei, I. Kuglay, L.V. Lefterache, T. Manea, I. Nedelu, F.M. Vasile, *Codul penal: comentariu pe articole - art. 1-446, Ed. a 2-a revizuită și adăugită*, Ed. C.H. Beck, București, 2016, p. 1207.

⁵² Legea 535/2004 privind prevenirea și combaterea terorismului, publicată în M. Of. nr. 1161 din 8 decembrie 2004.

⁵³ Titlul VIII, pct. 2.85 din Expunerea de motive a Legii 286/2009 privind Codul penal.

⁵⁴ Art. 8 alin. (2) din Legea nr. 241/2005 pentru prevenirea și combaterea evaziunii fiscale, publicată în M. Of. nr. 672 din 27 iulie 2005, astfel cum a fost modificat prin Legea nr. 55/2021 privind modificarea și completarea Legii nr. 241/2005 pentru prevenirea și combaterea evaziunii fiscale, publicată în M. Of. nr. 332 din 1 aprilie 2021.

⁵⁵ V. Dobrinoiu, I. Pascu, M.A. Hotca, I. Chiș, M. Gorunescu, C. Păun, M. Dobrinoiu, N. Neagu, M.C. Sinescu, *op. cit.*, p. 861.

⁵⁶ C. Olaru, *op. cit.*, p. 64

⁵⁷ S. Bogdan, D.A. Șerban, G. Zlati, *op. cit.*, pp. 704-705.

⁵⁸ ICCJ, Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept în materie penală, Decizia nr. 12/2014, publicată în M. Of. nr. 507 din 8 iulie 2014;

⁵⁹ A se vedea în acest sens: F. Streteanu, D. Nițu, *op. cit.*, pp. 124-125.

3.1. Scop și mobil

Una dintre cele mai criticate diferențieri este reprezentată de decizia legiuitorului de a nu mai condiționa existența grupului de scopul săvârșirii unor *infracțiuni grave*, fiind suficient scopul săvârșirii *uneia sau mai multor infracțiuni*. Conform actualei reglementări, infracțiunea sau infracțiunile scop ale grupului mai sunt relevante doar pentru determinarea încadrării faptei în forma de bază sau în forma agravată⁶⁰.

Totodată, infracțiunea nu mai este condiționată nici de urmărirea obținerii unui beneficiu material sau a unui alt beneficiu material⁶¹, aspect criticat în doctrină⁶². Astfel, cel puțin teoretic, s-ar putea reține această infracțiune dacă un anumit grup se va constitui și din considerente morale sau psihice⁶³. Vom dezvolta suplimentar aceste aspecte în secțiunea dedicată scopului, analizând în ce măsură s-a produs o *denaturare a sensurilor incriminării*⁶⁴.

3.2. Cauza de nepedepsire și cauza de atenuare a răspunderii penale

Este de remarcat faptul că în actuala reglementare, la alin. (4) al art. 367 C. pen., cauza de nepedepsire a rămas identică cu cea prevăzută în vechea reglementare la art. 9 alin. (1) din Legea nr. 39/2003, anume: nu se pedepsesc persoanele care au comis fapta fie în forma de bază, fie în forma agravată, dacă *denunță autorităților grupul infracțional organizat, înainte ca acesta să fi fost descoperit și să se fi început săvârșirea vreuneia dintre infracțiunile care intră în scopul grupului*. Observăm și o neconcordanță la nivelul textului, care face trimitere și la „faptele” prevăzute la alin. (3) al art. 367 C. pen., care însă prevede doar reținerea concursului în cazul săvârșirii efectivă a infracțiunii-scop⁶⁵.

Totuși, cauza de atenuare a răspunderii a suferit o modificare relevantă. Conform alin. (5) al art. 367 C. pen., această cauză poate opera doar dacă o persoană care a comis infracțiunea de constituire a unui grup infracțional organizat *înlesnește în cursul urmăririi penale, aflarea adevărului și tragerea la răspundere penală a unuia sau mai multor membri ai unui grup infracțional organizat*. Prin comparație cu reglementarea anterioară, aceasta prevedea la cel de-al doilea alineat al art. 9 din Legea nr. 39/2003 posibilitatea ca acest ajutor să fie dat și în cursul judecății, nu doar al urmăririi penale. Prin urmare, ajutorul dat în cursul judecății de vreun membru al grupului în cursul judecății nu mai are efect conform dreptului pozitiv⁶⁶.

3.3. Regim sancționator

Art. 367 C. pen. prevede pentru fapta în forma de bază pedeapsa închisorii de la 1 la 5 ani și interzicerea unor drepturi, iar pentru fapta în forma agravată pedeapsa închisorii de la 3 la 10 ani și interzicerea unor drepturi. Prin urmare, este lesne de observat că limitele de pedeapsă conform legislației în vigoare sunt mai mici față de cele prevăzute de legislația precedentă. Art. 7 din Legea nr. 39/2003 prevedea pedeapsa închisorii de la 5 la 20 de ani, art. 323 C. pen. 1968 prevedea pedeapsa închisorii între 3 și 20 de ani, iar art. 167 C. pen. 1968 avea reglementat intervalul de 15 și 25 de ani de închisoare.

Cu toate acestea, noul Cod penal a eliminat prevederea conform căreia pedeapsa aplicată în concret pentru infracțiunea de constituire a unui grup infracțional organizat nu poate depăși pedeapsa prevăzută de lege pentru infracțiunea-scop⁶⁷. Astfel, se ridică problema proporționalității pedepsei în contextul în care

⁶⁰ G. Bodoroncea, V. Cioclei, I. Kuglay, L.V. Lefterache, T. Manea, I. Nedelu, F.M. Vasile, *op. cit.*, p. 1208.

⁶¹ A. Vlășceanu, A. Barbu, *Noul Cod penal comentat prin raportare la Codul penal anterior*, Ed. Hamangiu, București, 2014, pp. 840-841.

⁶² A se vedea în sens contrar: S. Bogdan, D.A. Șerban, G. Zlati, *op. cit.*, p. 707.

⁶³ P. Dungan, *Grupul infracțional organizat*, în *Analele Universității de Vest din Timișoara - Seria Drept 1/2014*, disponibil pe <https://www.ceeol.com/search/article-detail?id=673037>.

⁶⁴ V. Brutaru, M. Gorunescu, N. Grofu, I. Ifrim, V. Pașca, V. Păvăleanu, C. Sima, *op. cit.*, pp. 22-23.

⁶⁵ S. Bogdan, D.A. Șerban, G. Zlati, *op. cit.*, p. 709.

⁶⁶ V. Brutaru, M. Gorunescu, N. Grofu, I. Ifrim, V. Pașca, V. Păvăleanu, C. Sima, *op. cit.*, p. 21.

⁶⁷ M.A. Hotca, R. Slăvoiu, *Noul Cod penal și Codul penal anterior. Adnotări, situații tranzitorii, noutăți*, Ed. Universul Juridic, București, 2014, p. 481; A. Vlășceanu, A. Barbu, *op. cit.*, p. 842.

o normă care incriminează distinct acte clasice de pregătire prevede un regim sancționator mai sever decât infracțiunea a cărei săvârșire se urmărește în mod efectiv⁶⁸. Ca exemplu, în eventualitatea în care trei persoane se hotărăsc să distrugă împreună mai multe bunuri aparținând altor persoane, cel puțin teoretic, aceștia ar putea fi sancționați mai grav pentru asociere decât pentru faptele de distrugere, pentru care Codul penal prevede pedeapsa închisorii de la 3 luni la 2 ani sau amendă⁶⁹. Cu toate că nu suntem de acord cu o asemenea abordare, considerând nefirească sancționarea mai gravă a „actelor de pregătire” decât infracțiunea efectiv săvârșită⁷⁰, nu putem decât să remarcăm că legea nu mai face vreo distincție în acest sens.

În cele din urmă, nu putem să nu observăm prevederea regăsită și în reglementarea anterioară conform căreia, în eventualitatea în care infracțiunile care fac parte din scopul infracțional ajung să fie săvârșite în mod efectiv, atunci vom avea un concurs între constituirea unui grup infracțional organizat și infracțiunea-scop, conform alineatului (3) al art. 367 C. pen. Soluția este logică având în vedere alegerea legiuitorului de a crea o *delicta sui-generis*⁷¹, de a incrimina în mod autonom și distinct aceste acte de pregătire, motiv pentru care acestea nu vor fi absorbite în infracțiunea ce se dorește a fi comisă⁷².

4. Legea penală mai favorabilă

Având în vedere cele menționate în secțiunea anterioară, merită deschisă discuția legii penale mai favorabile în situațiile menționate de art. 5 C. pen., anume legea aplicabilă în cazul în care *de la săvârșirea infracțiunii și până la judecarea definitivă a cauzei au intervenit mai multe legi penale*. Practic, vorbim despre faptele care s-au epuizat sub imperiul reglementării anterioare, dar care nu au fost judecate definitiv până la intrarea în vigoare a noului Cod penal. Dacă existența grupului a început sub imperiul legii precedente și persistă și după intrarea în vigoare a Codului penal actual, nu mai putem discuta despre aplicarea legii penale mai favorabile din moment ce în cazul infracțiunilor continue se va aplica legea în vigoare la momentul epuizării⁷³.

La o primă vedere am fi tentați să afirmăm că, evident, legea nouă reprezentată de prevederile din noul Cod penal va fi legea penală mai favorabilă, datorită regimul sancționator⁷⁴. Cu toate acestea, legea penală mai favorabilă nu trebuie apreciată *in abstracto* și raportându-ne doar la regimul sancționator⁷⁵, ci prin raportare la fiecare situație concretă și luând în considerare toate textele prevăzute în reglementarea anterioară⁷⁶. Astfel, de exemplu, dacă am fi încadrat asocierea în vederea săvârșirii de infracțiuni a două persoane pe art. 323 C. pen. 1968, conform reglementării în vigoare, făptuitorii ar trebui achitați având în vedere că nu mai este îndeplinită condiția constituirii grupului din trei sau mai multe persoane.

Aceeași concluzie se desprinde și din considerentele deciziei nr. 12/2014 pronunțată de Înalta Curte de Casație și Justiție – Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept în materie penală: *doar în situația în care, în concret, nu este îndeplinită condiția privind numărul de 3 persoane prevăzută în art. 367 alin. (6) din*

---

⁶⁸ G. Zlati, Art. 7 alin. 2 din Legea nr. 39/2003 privind prevenirea și combaterea criminalității organizate. Problema minimului special și efectele reducerii maximului special în funcție de infracțiunea scop cea mai gravă, disponibil pe <https://www.penamente.eu/2012/10/13/art-7-alin-2-din-legea-nr-392003-privind-prevenirea-si-combaterea-criminalitatii-organizate-problema-minimului-special-si-efectele-reducerii-maximului-special-in-functie-de-infracțiunea-scop-cea/>.

⁶⁹ Art. 253 C. pen.

⁷⁰ A. Tiliciu, *op. cit.*, p. 80.

⁷¹ V. Dobrinou, I. Pascu, M.A. Hotca, I. Chiș, M. Gorunescu, C. Păun, M. Dobrinou, N. Neagu, M.C. Sinescu, *op. cit.*, p. 858.

⁷² *Idem*, p. 859.

⁷³ F. Streteanu, D. Nițu, *op. cit.*, p. 130; V. Brutaru, M. Gorunescu, N. Grofu, I. Ifrim, V. Pașca, V. Păvăleanu, C. Sima, *op. cit.*, p. 21.

⁷⁴ A se vedea în acest sens: M.A. Hotca, M. Gorunescu, N. Neagu, C. Nedelcu, M. Dobrinou, M.C. Sinescu, L.D. Al-Kawadri, R. Slăvoiu, R.F. Geamănu, A. Hărățau, *Noul Cod penal: note, corelații, explicații*, Ed. C.H. Beck, București, 2014, p. 641.

⁷⁵ A se vedea în acest sens: G. Bodoroncea, V. Cioclei, I. Kuglay, L.V. Lefterache, T. Manea, I. Nedelu, F.M. Vasile, *op. cit.*, p. 1208.

⁷⁶ S. Bogdan, D.A. Șerban, G. Zlati, *op. cit.*, p. 707.

Codul penal, devine incident art. 3 alin. (1) din Legea nr. 187/2012, conform căruia dispozițiile art. 4 din Codul penal privind legea penală de dezincriminare sunt aplicabile și în situațiile în care o faptă determinată, comisă sub imperiul legii vechi nu mai constituie infracțiune potrivit legii noi, datorită modificării elementelor constitutive ale infracțiunii.

Mai mult, astfel cum și Curtea Constituțională reține în mai multe decizii⁷⁷, prin norma prevăzută la art. 367 C. pen. au fost preluate atât dispozițiile art. 7 din Legea nr. 39/2003 (aspect care oricum nu a suscitat prea multe discuții în practica judiciară) cât și cele ale art.323 C. pen. 1968 și ale art.8 din Legea nr.39/2003, *faptele prevăzute de aceste texte de lege nefiind dezincriminate. Este incident, așadar, art. 3 alin. (2) din Legea nr. 187/2012, conform căruia dispozițiile art. 4 din Codul penal referitoare la legea de dezincriminare nu se aplică în situația în care fapta este incriminată de legea nouă sau de o altă lege în vigoare, chiar sub o altă denumire, faptele prevăzute de art. 323 din Codul penal anterior și art.8 din Legea nr. 39/2003 fiind incriminate în art.367 din Codul penal sub denumirea de „Constituirea unui grup infracțional organizat”.*

Suplimentar, tot în deciziile instanței de contencios constituțional se subliniază faptul că tocmai asta a fost și intenția legiuitorului, fapt ce rezultă nu doar din expunerea de motive a noului Cod penal, dar și din *expunerea de motive a Legii nr. 187/2012 pentru punerea în aplicare a Legii nr. 286/2009 privind Codul penal, explicația abrogării vechilor dispoziții ale art. 7— 10 din Legea nr. 39/2003 constă în faptul că ipotezele reglementate de legea specială se regăsesc în incriminarea din art. 367 din Codul penal.*

III. LATURA OBIECTIVĂ – ELEMENTUL MATERIAL

Infracțiunea de constituire a unui grup infracțional organizat este o infracțiune de pericol abstract⁷⁸ și o infracțiune-obstacol⁷⁹. Ea reprezintă, conceptual, incriminarea de sine stătătoare a actelor de pregătire a infracțiunii ce fac obiectul asocierii.

Infracțiunea se poate comite în patru modalități alternative, prevăzute în textul de lege. Acestea sunt: (i) constituirea, (ii) inițierea, (iii) aderarea și (iv) sprijinirea, sub orice formă, a grupului. De aici rezultă faptul că pentru consumarea acestei infracțiuni este suficientă săvârșirea oricăreia dintre ele⁸⁰, variantele fiind echivalente din punct de vedere al semnificației pe care norma penală le-o conferă⁸¹. În eventualitatea săvârșirii mai multor acțiuni ce constituie modalități alternative în baza aceleiași rezoluții infracționale, acestea vor fi avute în vedere în momentul individualizării judiciare a pedepsei⁸².

Majoritatea doctrinei consideră că infracțiunea se poate comite doar prin acțiune⁸³, însă s-a exprimat opinia conform căreia nu ar trebui exclusă cu totul posibilitatea săvârșirii infracțiunii și prin inacțiune⁸⁴, opinie cu care suntem de acord. De exemplu, astfel cum vom vedea în cele ce urmează, pentru a se considera constituit un astfel de grup este suficient să existe un consens neechivoc, care poate fi și tacit. Astfel, ne putem imagina situația în care să fie făcută propunerea de constituire a grupului unei persoane și să i se transmită că în lipsa oricăror obiecțiuni se va considera că aceasta și-a dat acordul la constituire. Același exemplu poate fi valabil (și poate chiar mai plauzibil) în cazul unei aderări.

⁷⁷ Decizia nr. 393 din 28 mai 2015, publicată în M. Of. nr. 609 din 12 august 2015; Decizia nr. 17 din 19 ianuarie 2016, publicată în M. Of. nr. 202 din 18 martie 2016; Decizia nr. 559 din 12 iulie 2016, publicată în M. Of. nr. 818 din 17 octombrie 2016.

⁷⁸ F. Streteanu, D. Nițu, *op. cit.*, pp. 296-297.

⁷⁹ *Idem*, p. 297.

⁸⁰ O. Loghin, T. Toader, *op. cit.*, p. 583; V. Dobrinou, N. Neagu, *Drept penal: partea specială (curs universitar)*, Ed. Universul Juridic, București, 2014, p. 668.

⁸¹ F. Streteanu, D. Nițu, *Drept penal: partea generală, Vol. I*, Ed. Universul Juridic, București, 2014, p. 262.

⁸² G. Diaconescu, C. Duvac, *op. cit.*, p. 1032; A. Boroș, *Drept penal: partea specială, Ediția a 4-a revizuită și adăugită*, Ed. C. H. Beck, București, 2019, p. 718.

⁸³ V. Brutaru, M. Gorunescu, N. Grofu, I. Ifrim, V. Pașca, V. Păvăleanu, C. Sima, *op. cit.*, p. 25.

⁸⁴ S. Bogdan, D.A. Șerban, G. Zlati, *op. cit.*, p. 709.

Evident, în lipsa unor acțiuni ulterioare din partea persoanei din care să reiasă clar *affectio societatis* al acesteia față de grupare e dificil de probat constituirea sau aderarea, dar cel puțin la nivel teoretic, această posibilitate nu trebuie exclusă. Poate chiar mai facil ar fi de imaginat un exemplu în cazul unei sprijiniri prin inacțiune, având în vedere forma liberă aleasă de legiuitorul în incriminarea acestei modalități. În acest sens, dacă o persoană află despre faptul că într-un imobil de-al său un grup infracțional organizat își desfășoară activitatea și nu intervine, permițându-le astfel să își desfășoare operațiunile ilicite, nu vedem vreun impediment în reținerea infracțiunii în forma sprijinirii. Tot astfel, dacă vameșii au cunoștință despre desfășurarea unor activități de contrabandă și lasă autorii să treacă vama fără efectuarea unor verificări, cel puțin teoretic, acestea sunt acte de sprijinire.

Într-o speță⁸⁵ s-a reținut această infracțiune în forma sprijinirii și un abuz în serviciu⁸⁶ în contextul în care un angajat al Inspectoratului de Poliție Județean, luând la cunoștință în exercitarea atribuțiilor de serviciu despre faptul că persoanele vătămate minore au fost obligate la practicarea prostituției, nu a întocmit actele de constatare conform fișei postului, cauzând astfel vătămarea drepturilor și intereselor legitime ale minorelor.

Revenind, toate modalitățile alternative reprezintă acțiuni tipice. Prin urmare, toți care le săvârșesc vor fi considerați autori⁸⁷ și nu coautori, cum s-a afirmat în unele opinii doctrinare⁸⁸, deoarece fiecare făptuitor săvârșește un act de executare propriu și întreg⁸⁹. De asemenea, deși unele modalități reprezintă, conceptual, acte de pregătire, de înlesnire sau de instigare (cum ar fi sprijinirea sau inițierea), în cazul săvârșirii lor făptuitorii vor fi considerați tot autori și nu complici sau instigatori, tocmai datorită opțiunii legiuitorului de a incrimina expres aceste acțiuni⁹⁰.

Detalii referitoare la subiectul activ al infracțiunii vom oferi cu ocazia analizei fiecărei modalități alternative de săvârșire a infracțiunii în parte. Pentru moment, ne limităm la a menționa doar că subiectul activ este unul nedeterminat. De asemenea, apreciem că subiectul pasiv al infracțiunii este societatea în ansamblul său, respectiv statul, ca titular al valorii sociale ocrotite de lege⁹¹. Evident, putem avea și un subiect pasiv secundar reprezentat de subiectul pasiv al infracțiunii scop. Nu în ultimul rând, având în vedere scopul special prevăzut în norma de incriminare, apreciem că acesta reprezintă o condiție de tipicitate, dar pe care o vom analiza în cadrul capitolului dedicat trăsăturilor grupului.

1. Constituirea grupului

Ca situație premisă pentru a reține această infracțiune este necesară existența consensului între cel puțin trei persoane de a se asocia în scopul comun al săvârșirii uneia sau mai multor infracțiuni, având un caracter coordonat și cu perspectiva unei durate în timp⁹². Un aspect esențial este scopul acestei grupări, anume pregătirea, organizat și aducerea la îndeplinire a scopului infracțional⁹³ pentru care grupul a fost constituit. În alte cuvinte, vorbim despre o pluralitate constituită de făptuitori, care se supun unei discipline și unor reguli interne privind ierarhia și rolul fiecărui membru în vederea realizării scopului infracțional⁹⁴. Aspectele anterior

⁸⁵ C. A. Brașov, s.pen., dec. nr. 776/2017, disponibilă pe rolul.ro.

⁸⁶ Art. 297 C. pen.

⁸⁷ G. Diaconescu, C. Duvac, *op. cit.*, p. 1031; O. Loghin, T. Toader, *op. cit.*, p. 583.

⁸⁸ A. Boroș, *op. cit.*, p. 715; A. Ionaș, *Infracțiuni prevăzute în codul penal român: partea specială, Ediția a 2-a revizuită și adăugită*, Ed. OmniaLex, Brașov, 2009, p. 641.

⁸⁹ F. Streteanu, D. Nițu, *Drept penal: partea generală, Vol. II*, Ed. Unviersul Juridic, București, 2018, p. 214.

⁹⁰ *Ibidem*.

⁹¹ V. Dobrinou, I. Pascu, M.A. Hotca, I. Chiș, M. Gorunescu, C. Păun, M. Dobrinou, N. Neagu, M.C. Sinescu, *op. cit.*, p. 862.

⁹² V. Brutaru, M. Gorunescu, N. Grofu, I. Irim, V. Pașca, V. Păvăleanu, C. Sima, *op. cit.*, p. 26; V. Dobrinou, I. Pascu, M.A. Hotca, I. Chiș, M. Gorunescu, C. Păun, M. Dobrinou, N. Neagu, M.C. Sinescu, *op. cit.*, p. 863.

⁹³ G. Bodoroncea, V. Cioclei, I. Kuglay, L.V. Lefterache, T. Manea, I. Nedelu, F.M. Vasile, *op. cit.*, p. 1210.

⁹⁴ V. Dobrinou, N. Neagu, *op. cit.*, p. 669.

menționate le vom analiza mai în detaliu în capitolul dedicat trăsăturilor grupului infracțional organizat, motiv pentru care nu vom stăruii cu privire la ele în acest moment. Notabil este faptul că spre deosebire de celelalte modalități alternative de săvârșire a infracțiunii – inițiere, aderare, sprijinire – în care subiect activ poate fi și o singură persoană, în cazul constituirii vorbim întotdeauna de o pluralitate constituită⁹⁵.

2. Inițierea grupului

A doua modalitate alternativă de săvârșire a infracțiunii este inițierea, care, astfel cum am menționat anterior, poate fi realizată și de o singură persoană. Ea presupune nu doar gândul sau ideea constituirii unei astfel de grupări - *cogitationis poenam nemo patitur* -, ci implică o activitate de comunicare a ideii către alte persoane, a proiectului și scopului unei astfel de grupări, precum și propunerea efectivă de a adera la această idee sau la grupare⁹⁶, dar și orice alte activități de materializare a ideii. În consecință, o simplă exteriorizare a unei asemenea idei, dar fără scopul de a determina sau pregăti formarea unui grup infracțional organizat, va rămâne în faza internă a infracțiunii, nefiind incriminată⁹⁷.

Conceptual vorbind, aceasta este o instigare, doar că este irelevant pentru reținerea infracțiunii în această formă dacă ea este una reușită sau nu⁹⁸, adică dacă grupul s-a constituit efectiv sau dacă inițiatorul a intrat și el în acest grup⁹⁹. O opinie contrară exprimată în doctrină, conform căreia inițierea nu va putea fi reținută în lipsa constituirii efective a grupării infracționale ni se pare criticabilă¹⁰⁰, atâta timp cât legiuitorul menționează expres și această modalitate alternativă de comitere a infracțiunii în cadrul textului normativ.

3. Aderarea la grup

A treia modalitate prevăzută în mod alternativ de către textul de incriminare este aderarea. Ea implică faptul că grupul este deja format și există¹⁰¹, context în care subiectul sau subiecții își exprimă dorința de a face parte dintr-o asemenea grupare și de a contribui la realizarea scopului infracțional¹⁰². Prin urmare, este evident că grupul la care se aderă trebuie să fie deja format din trei persoane¹⁰³, în caz contrar fapta nefiind tipică.

Cu toate că formularea pare să sugereze faptul că e suficientă o manifestare unilaterală de voință din partea persoanei care aderă ulterior la grup pentru consumarea infracțiunii, doctrina apreciază că este totuși necesară acceptarea exprimată de ceilalți membri ai grupului¹⁰⁴ (chiar dacă nu sunt toți cunsocuți¹⁰⁵) sau, mai degrabă, de către liderii grupului¹⁰⁶.

⁹⁵ A. Ionaș, *op. cit.*, p. 641

⁹⁶ T. Vasiliu, D. Pavel, G. Antoniu, Șt. Daneș, G. Dăringă, D. Lucinescu, V. Papadopol, D.C. Popescu, V. Rămureanu, *Codul penal al Republicii Socialiste România comentat și adnotat: partea specială*, Vol. 2, Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1977, pp. 455-456.

⁹⁷ G. Bodoroncea, V. Cioclei, I. Kuglay, L.V. Lefterache, T. Manea, I. Nedelu, F.M. Vasile, *op. cit.*, p. 1209.

⁹⁸ G. Diaconescu, C. Duvac, *op. cit.*, p. 1033.

⁹⁹ A. Ionaș, *op. cit.*, p. 641.

¹⁰⁰ V. Brutaru, M. Gorunescu, N. Grofu, I. Ifrim, V. Pașca, V. Păvăleanu, C. Sima, *op. cit.*, p. 26.

¹⁰¹ V. Dobrinou, N. Neagu, *op. cit.*, p. 670.

¹⁰² V. Brutaru, M. Gorunescu, N. Grofu, I. Ifrim, V. Pașca, V. Păvăleanu, C. Sima, *op. cit.*, p. 26; G. Bodoroncea, V. Cioclei, I. Kuglay, L.V. Lefterache, T. Manea, I. Nedelu, F.M. Vasile, *op. cit.*, p. 1210.

¹⁰³ ICCJ, s.pen., dec. nr. 147/2015, disponibilă la scj.ro.

¹⁰⁴ T. Vasiliu, D. Pavel, G. Antoniu, Șt. Daneș, G. Dăringă, D. Lucinescu, V. Papadopol, D.C. Popescu, V. Rămureanu, *op. cit.*, p. 456.

¹⁰⁵ V. Dobrinou, I. Pascu, M.A. Hotca, I. Chiș, M. Gorunescu, C. Păun, M. Dobrinou, N. Neagu, M.C. Sinescu, *op. cit.*, p. 862.

¹⁰⁶ *Ibidem*.

Conform acestei viziuni, putem conchide că în eventualitatea unei dorințe de a adera neacceptate de către membrii sau liderii grupului ne-am afla în situația unei tentative neincriminate. Mai mult, simpla dorință de a adera¹⁰⁷ considerăm că nu intră în sfera ilicitului penal, ci se situează în faza internă a infracțiunii, însă „declarația” de aderare poate să fie făcută și în mod tacit¹⁰⁸. Cu toate acestea, nu suntem de acord cu această condiționare a aderării de acceptarea exprimată de ceilalți membri – *ubi lex non distinguit, nec nos distinguere debemus*. Prin urmare, observăm că legiuitorul a considerat și simpla manifestare unilaterală de voință ca având potențial să aducă atingere valorii sociale protejate, prin întărirea hotărârii infracționale și consolidarea capacității de acțiune a grupului¹⁰⁹.

În jurisprudență s-a considerat că nu putem vorbi despre o aderare în contextul în care o persoană, care contractează în mod fraudulos un credit prin intermediul grupului, nu cunoaște membrii și nici nu mai are vreo tangență cu grupul după satisfacerea interesului personal. Astfel, nu se poate prezuma cunoașterea activității grupului în sarcina unor persoane, doar în considerarea faptului că astfel de acțiuni presupun, în mod normal, concursul mai multor persoane pentru a se putea desfășura¹¹⁰. Totodată, timpul extrem de redus de activitate poate duce la concluzia că o anumită persoană nu a dorit să adere la grupare¹¹¹.

4. Sprijinirea, sub orice formă, a grupului

Ultima dintre modalitățile alternative de săvârșire a infracțiunii este cea a sprijinirii, sub orice formă, a grupului infracțional organizat. Și în acest caz legiuitorul a ales să incrimineze distinct niște acțiuni, care, în mod normal, ar constitui o complicitate la infracțiunea-obstacol. Întocmai ca la aderare, trebuie să existe un grup format în prealabil. Sprijinirea dată în vederea inițierii, fără ca cel care sprijină să adere la grup se va considera complicitate anterioară intelectuală¹¹².

Sprijinirea presupune, în primul rând, ca subiectul să nu facă parte din grupul infracțional prealabil constituit, ci să fie terț față de acesta¹¹³. Mai apoi, este de remarcat faptul că norma are un conținut deschis, deoarece este incriminată orice contribuție materială sau morală prin care este înlesnită existența, organizarea sau activitatea grupării infracționale, inclusiv pregătirea infracțiunilor care intră în scopul grupului¹¹⁴. *Sprijinirea presupune furnizarea de asistență, informații, sfaturi membrilor grupului infracțional organizat de către o persoană care nu face parte din acesta, putând consta în orice contribuție de natură să înlesnească activitatea asocierii sau să ajute în orice mod la existența acesteia, indiferent dacă susținerea este de natură materială sau morală*¹¹⁵.

Este irelevant dacă făptuitorul a cunoscut toți membrii grupului sau toate activitățile desfășurate de acesta în amănunt, dar este suficient, și în același timp necesar, să fi fost cunoscut scopul pentru care grupul a fost constituit, și anume săvârșirea de infracțiuni¹¹⁶, cel care sprijină grupul devenind astfel o *verigă a lanțului infracțional*¹¹⁷. De exemplu, în jurisprudență s-a reținut infracțiunea în această modalitate în cazul unei persoane care a ajutat grupul cu transportul de droguri în Marea Britanie¹¹⁸ sau care a oferit informații cu privire la

¹⁰⁷ G. Diaconescu, C. Duvac, *op. cit.*, p. 1033.

¹⁰⁸ V. Dobrinou, N. Neagu, *op. cit.*, pp. 669-670.

¹⁰⁹ C. Duvac, *Constituirea unui grup infracțional organizat în concepția Noului cod penal*, în Revista Dreptul nr. 1/2013, disponibilă pe sintact.ro.

¹¹⁰ Trib. București, s.pen. sent. nr. 221/2019, disponibilă pe rolii.ro.

¹¹¹ C.A. Galați, s. pen. și pentru cauze cu minori, dec. nr. 82/A/2018, disponibilă pe rolii.ro.

¹¹² F. Streteanu, D. Nițu, *op. cit.*, p. 214.

¹¹³ G. Bodoroncea, V. Cioclei, I. Kuglay, L.V. Lefterache, T. Manea, I. Nedelu, F.M. Vasile, *op. cit.*, p. 1210.

¹¹⁴ G. Diaconescu, C. Duvac, *op. cit.*, p. 1033; V. Dobrinou, N. Neagu, *op. cit.*, pp. 669-670.

¹¹⁵ ICCJ, s. pen., dec. nr. 382/A/2020, disponibilă la scj.ro.

¹¹⁶ ICCJ, s. Pen., dec. nr. 2999/2014, disponibilă la scj.ro.

¹¹⁷ V. Brutaru, M. Gorunescu, N. Grofu, I. Ifrim, V. Pașca, V. Păvăleanu, C. Sima, *op. cit.*, p. 26.

¹¹⁸ C.A. Cluj, s.pen. și de minori, dec. nr. 189/A/2022, disponibilă pe sintact.ro.

iminența unei percheziții¹¹⁹.

Tot în jurisprudență s-a considerat că săvârșirea infracțiunii în modalitățile aderării și sprijinirii este contradictorie¹²⁰. Considerăm că afirmația trebuie nuanțată. Într-adevăr, modalitățile alternative nu pot fi săvârșite concomitent, având în vedere că una presupune apartenența la grup și una presupune ca persoana să nu fie membră. Totuși, nu vedem vreun impediment ca o persoană care sprijină grupul să adere ulterior la grup¹²¹ și vice-versa.

În legislația belgiană se prevede că răspund, pe lângă membrii grupării, și toate celelalte persoane care în mod conștient și voluntar procură asocierii arme, muniții, instrumente în vederea comiterii de infracțiuni, cazare sau spații pentru întruniri¹²². Astfel, regăsim o variantă mai restrânsă a sprijinirii din legislație noastră.

Un alt aspect relevant de evidențiat în acest context este și răspunderea unor terți persoane fizice calificate (juriști, medici, contabili, politicieni, diverși funcționari etc.) sau juridice (societăți prevăzute de Legea 31/1990 privind societățile republicată¹²³, bănci, societăți de asigurări etc.), dar care realizează acțiuni care se încadrează în obiectivele grupului¹²⁴.

În acest context, s-a considerat că aceștia nu răspund penal în condițiile în care nu își depășesc limitele profesiei¹²⁵, ci desfășoară acțiuni licite, chiar dacă aveau cunoștință despre scopul ilegal al grupării¹²⁶. Într-o cauză, s-a concluzionat¹²⁷ că *activitatea inculpatului de a transpune într-un contract voința părților, liber exprimată, cu respectarea dispozițiilor legale în materie, în baza actelor prezentate de părți, exclude totalmente antrenarea răspunderii penale a acestuia pentru săvârșirea infracțiunii de constituire a unui grup infracțional organizat, fapta sa nefiind prevăzută de legea penală*.

Per a contrario, dacă se contribuie prin acțiuni ilicite la realizarea obiectivelor grupului, considerăm că persoanele amintite anterior vor răspunde în calitate de autori la infracțiunea de constituire a unui grup infracțional organizat, în modalitatea sprijinirii, precum și pentru complicitate la infracțiunea-scop¹²⁸. În acest context se ridică problema relației dintre infracțiunea prevăzută de art. 367 C. pen. și abuzul în serviciu, în eventualitatea sprijinirii grupării de către un funcționar public prin acțiuni ilicite care se încadrează în obiectivele grupului.

Evident, trebuie să fim în contextul unor atribuții de serviciu exercitate neconform de către funcționar, iar fapta să nu constituie nicio altă infracțiune de serviciu¹²⁹. Deși infracțiunea de abuz în serviciu are, de principiu, caracter subsidiar¹³⁰, considerăm că doar prin reținerea ambelor s-ar putea valorifica lezarea ambelor valori sociale. Mai mult decât atât, s-a apreciat că *fapta incriminată prin prevederile art. 367 din Codul penal nu constituie, în realitate, o infracțiune autonomă, ci o circumstanță agravantă în cazul comiterii acelor infracțiuni care, în raport cu natura lor, pot fi săvârșite de către o singură persoană*¹³¹. În acest sens, apreciem corectă decizia

¹¹⁹ C.A. Suceava, s. pen., dec. nr. 579 din 27 iulie 2021, disponibilă pe sintact.ro.

¹²⁰ Trib. București, s. I pen., sent. nr. 221/2019, disponibilă pe rolii.ro.

¹²¹ C.A. Alba Iulia, s. pen., dec. nr. 598/2020, disponibilă pe sintact.ro.

¹²² Art. 324 C. pen. be.

¹²³ Publicată în M. Of. nr. 1066 din 17 noiembrie 2004.

¹²⁴ M. Alexandru, *Participația penală. Studiu de doctrină și jurisprudență*, Ed. Hamangiu, București, 2008, p. 41.

¹²⁵ V. Brutaru, M. Gorunescu, N. Grofu, I. Ifrim, V. Pașca, V. Păvăleanu, C. Sima, *op. cit.*, p. 26.

¹²⁶ J.L. de la Cuesta, *Resolutions of the Congresses of the International Association of Penal Law (1926-2004)*, ed. Érès, 2009, p. 179, disponibil la <https://www.penal.org/sites/default/files/files/NEP%2021%20anglais.pdf>.

¹²⁷ ICCJ, s. pen., dec. nr. 534/RC/2021, disponibilă pe scj.ro.

¹²⁸ G. Antoniu, *Participația penală. Studiu de drept comparat*, în R.D.P. nr. 3/2000, p. 12 *apud* M. Alexandru, *op. cit.*, p. 42.

¹²⁹ A se vedea în acest sens S. Bogdan, D.A. Șerban, *Drept penal: partea specială: infracțiuni contra patrimoniului, contra autorității, de corupție, de serviciu, de fals și contra ordinii și liniștii publice*, Ed. Universul Juridic, București, 2020, pp. 394-395.

¹³⁰ *Idem*, pp. 395-400.

¹³¹ Curtea Constituțională, Decizia nr. 35 din 19 ianuarie 2021, publicată în M. Of. nr. 308 din 26 martie 2021.

dintr-o speță amintită anterior¹³², în care s-a reținut în sarcina inculpatului, angajat al Inspectoratului de Poliție Județean, infracțiunea de constituire a unui grup infracțional organizat în modalitatea sprijinirii și infracțiunea de abuz în serviciu. Agentul, luând la cunoștință în exercitarea atribuțiilor de serviciu despre faptul că persoanele vătămate minore au fost obligate la practicarea prostituției, nu a întocmit actele de constatare conform fișei postului și a cauzat vătămarea drepturilor și intereselor legitime ale minorelor.

În legislația belgiană este incriminată distinct situația unor astfel de terți care, prin realizarea unor activități legale, contribuie la îndeplinirea obiectivelor grupării, dacă cunosc specificul și scopul infracțional al acesteia¹³³. Acest lucru este valabil doar pentru organizația criminală, cum este ea denumită în dreptul belgian, nu și pentru orice simplă asociere în vederea săvârșirii de infracțiuni¹³⁴.

IV. TRĂSĂTURILE GRUPULUI INFRAȚIONAL ORGANIZAT

Importanța și relevanța trăsăturilor grupului infracțional organizat rezidă, în principal, în diferențierea dintre simpla participație la săvârșirea unor infracțiuni și un grup infracțional organizat. Discuția nu este lipsită de interes practic datorită implicațiilor acestor încadrări asupra regimului sancționator. În cadrul pluralității de subiecți la săvârșirea unei infracțiuni, respectiva infracțiune absoarbe actele comune anterioare executării, acestea fiind considerate simple acte pregătitoare¹³⁵ - deci reținem o unică infracțiune, cea comisă efectiv, eventual și cu reținerea agravantei prevăzute la art. 77 lit. a) C.pen. a săvârșirii infracțiunii de trei sau mai multe persoane împreună. În cazul grupului infracțional organizat vom reține un concurs între „infracțiunea-scop” și infracțiunea de la art. 367 C. pen., acest nucleu cu organizare autonomă având caracterul unei activități distincte de săvârșirea infracțiunilor-scop¹³⁶.

O primă diferență de ordin formal o constituie pericolul social. La participație acesta provine din însăși săvârșirea infracțiunii, acesta fiind doar sporit de pluralitatea de făptuitori care iau parte la aceasta¹³⁷, în timp ce la infracțiunea prevăzută de art. 367 C. pen. acesta rezultă din însăși *constituirea și ființarea pluralității al cărei scop este săvârșirea uneia sau mai multor infracțiuni*¹³⁸.

Totodată, este important ca angajarea răspunderii penale pentru infracțiunea prevăzută la art. 367 C. pen. să se facă doar dacă rezultă fără urmă de echivoc din probatoriul administrat înființarea unui grup infracțional organizat, în baza unei înțelegeri prealabile între minim trei persoane având ca obiectiv comun săvârșirea de infracțiuni, cu o ierarhie proprie, cu atribuții stabilite în sarcina membrilor, precum și a unei planificări a programului ce intră în scopul grupării¹³⁹. Simpla săvârșire a unei infracțiuni de către mai multe persoane nu justifică, în mod automat, reținerea în sarcina făptuitorilor a altor infracțiuni decât a celei sau celor comise prin contribuția lor comună¹⁴⁰.

Prin urmare, este lesne de observat că separarea unei „simple” participații de constituirea unui grup infracțional organizat poate fi delicată, situația de fapt trebuind analizată cu atenție, neexistând o rețetă clasică pentru diferențiere, ci doar anumiți indici ajutători pentru instanță – numărul minim de persoane, coeziunea

¹³² C.A. Brașov, s.pen., dec. nr. 776/2017, disponibilă pe rolui.ro.

¹³³ Art. 324ter § (2) C. pen. be.

¹³⁴ I.C. Pașca, *Mijloace legale de combatere a criminalității organizate în dreptul belgian*, în Supliment ACTA Universitatis Lucian Blaga, 2014.

¹³⁵ T. Vasiliu, D. Pavel, G. Antoniu, Șt. Daneș, G. Dăringă, D. Lucinescu, V. Papadopol, D.C. Popescu, V. Rămureanu, *op. cit.*, p. 454.

¹³⁶ *Ibidem*.

¹³⁷ V. Dobrinoiu, N. Neagu, *op. cit.*, p. 669.

¹³⁸ T. Vasiliu, D. Pavel, G. Antoniu, Șt. Daneș, G. Dăringă, D. Lucinescu, V. Papadopol, D.C. Popescu, V. Rămureanu, *op. cit.*, p. 454.

¹³⁹ M. Alexandru, *op. cit.*, pp. 35, 39-40.

¹⁴⁰ *Idem*, p. 36.

pronunțată a grupului, statornicia în timp, scopul comun de săvârșire a unor infracțiuni, dar și disciplina și ierarhia internă¹⁴¹. Mai multe despre acești factori vom aminti mai jos în secțiunea dedicată fiecăruia, unde vom face mențiunile de rigoare referitoare la diferențierea față de simpla participare.

Având în vedere toate cele menționate anterior, precum și definiția dată în alin. (6) al art. 367 C. pen. care prevede faptul că: „*Prin grup infracțional organizat se înțelege grupul structurat, format din trei sau mai multe persoane, constituit pentru o anumită perioadă de timp și pentru a acționa în mod coordonat în scopul comiterii unei sau mai multor infracțiuni*” putem distinge patru mari trăsături, esențiale pentru a se considera că un grup infracțional există. Acestea sunt¹⁴²: (i) numărul minim de persoane, (ii) stabilitatea în timp, (iii) modul coordonat de a acționa și (iv) scopul comiterii de infracțiuni. În lipsa oricăruia dintre aceste elemente, fapta nu este tipică, iar în sarcina făptuitorilor nu se va putea reține infracțiunea prevăzută de art. 367 C. pen.. Le vom analiza pe fiecare în parte în ceea ce urmează. Deja am anticipat câteva dintre aspectele relevante din acest capitol și cu alte ocazii, însă cu această ocazie le vom supune unei analize mai amănunțite.

1. Numărul minim de persoane

Constituirea unui grup infracțional organizat reprezintă „infracțiunea model”, exemplul clasic al pluralității constituite de făptuitori. Pluralitatea constituită este incriminarea expresă a legiuitorului a faptei săvârșite de mai multe persoane care s-au asociat cu scopul comiterii de infracțiuni¹⁴³. Astfel, aceasta se deosebește de pluralitatea naturală prin faptul că gravitatea faptei nu este dată de acțiunea efectiv săvârșită, ci de scopul pentru care s-a constituit gruparea respectivă¹⁴⁴.

În literatura de specialitate internațională opinia majoritară este că nu putem discuta despre un grup infracțional organizat dacă aceasta are mai puțin de trei membri¹⁴⁵, criteriu respectat de legislația noastră, prin prevederea expresă din cadrul normei de incriminare. Același număr minim îl regăsim și în legislația italiană¹⁴⁶. Reținem însă că acest criteriu nu se regăsește în toate legislațiile, fiind unele în care este suficientă asocierea a minim două persoane pentru constituirea unei astfel de grupări, cum sunt cea franceză¹⁴⁷, spaniolă¹⁴⁸ sau belgiană¹⁴⁹.

După cum am mai menționat și în cadrul secțiunii destinate elementului material al laturii obiective a infracțiunii, pluralitatea constituită de făptuitori este o condiție indispensabilă pentru săvârșirea infracțiunii în modalitatea constituirii, fiecare persoană răspunzând în calitate de autor pentru actele materiale executate¹⁵⁰. În restul modalităților, chiar și o singură persoană poate iniția, adera sau sprijini grupul, tot sub titulatura de autor¹⁵¹. Este de observat faptul că singura modalitate care poate fi săvârșită sub forma autoratului individual, nefiind condiționată de existența altor autori, este cea a inițierii, restul fiind întotdeauna caracterizate de un autorat colectiv¹⁵².

¹⁴¹ C. Olaru, *Particularitățile criminalității organizate în România, Ediția a 2-a*, Editura Hamangiu, București, 2015, p. 70.

¹⁴² V. Dobrinioiu, I. Pascu, M.A. Hotca, I. Chiș, M. Gorunescu, C. Păun, M. Dobrinioiu, N. Neagu, M.C. Sinescu, *op. cit.*, p. 859; V. Brutaru, M. Gorunescu, N. Grofu, I. Ifrim, V. Pașca, V. Păvăleanu, C. Sima, *op. cit.*, p. 27.

¹⁴³ F. Streteanu, D. Nițu, *op. cit.*, p. 214.

¹⁴⁴ M. Gorunescu, *op. cit.*, p. 122.

¹⁴⁵ V. Dobrinioiu, I. Pascu, M.A. Hotca, I. Chiș, M. Gorunescu, C. Păun, M. Dobrinioiu, N. Neagu, M.C. Sinescu, *op. cit.*, p. 859.

¹⁴⁶ Art. 416 și 416 bis C. pen. Italian.

¹⁴⁷ Art. 450-1 C. pen. francez.

¹⁴⁸ Art. 570 ter C. pen. spaniol.

¹⁴⁹ Art. 324 bis C. pen. belgian.

¹⁵⁰ V. Dobrinioiu, I. Pascu, M.A. Hotca, I. Chiș, M. Gorunescu, C. Păun, M. Dobrinioiu, N. Neagu, M.C. Sinescu, *op. cit.*, p. 862; F. Streteanu, D. Nițu, *op. cit.*, p. 214.

¹⁵¹ O. Loghin, T. Toader, *op. cit.*, p. 583; G. Diaconescu, C. Duvac, *op. cit.*, p. 1031.

¹⁵² F. Streteanu, D. Nițu, *op. cit.*, p. 215.

Consecința juridică este că toți făptuitorii vor răspunde pentru fapta la a cărei comitere au contribuit, rezultatul socialmente periculos fiindu-le deopotrivă imputabil, iar temeiul pedepsei același, indiferent de quantumul aplicat efectiv în urma individualizării judiciare¹⁵³. Cu toate acestea, este admis faptul că infracțiunea care intră în scopul grupului va putea fi săvârșită cu orice formă de autorat sau participație¹⁵⁴, aplicându-se regulile de drept comun.

În jurisprudență s-au reținut următoarele aspecte: *chiar în condițiile în care identitatea acestor persoane nu a putut fi stabilită cu certitudine, instanța de fond a apreciat corect că sunt îndeplinite elementele constitutive ale infracțiunii întrucât, pe de o parte, textul de lege nu impune identificarea tuturor membrilor, iar în cauză a fost dovedită implicarea a cel puțin trei persoane, identificate în persoana celor trei inculpați, numărul minim necesar pentru existența acestei infracțiuni*¹⁵⁵. Practic, nu trebuie identificați toți membrii grupului pentru a putea reține această infracțiune, opinie cu care suntem de acord, deoarece legea nu face vreo mențiune aparte în acest sens - *ubi lex non distinguit, nec nos distinguere debemus*.

Am adăuga aici, totuși, faptul că e necesar ca minim trei făptuitori să fie identificați. În caz contrar, nu am putea fi decât în prezența unei pluralități ocazionale. Suplimentar, din motivarea instanței pare să reiasă faptul că accentul nu trebuie să cadă pe identificarea membrilor, ci pe dovedirea implicării a minim trei persoane distincte, context în care am fi tentați să afirmăm că atâta timp cât s-a dovedit cu certitudine existența a cel puțin trei făptuitori, fără a le fi stabilită cu exactitate identitatea tuturor, ne aflăm în prezența unui grup infracțional organizat. Acest fapt ar putea să reiasă din interceptări sau chiar din modul de săvârșire a infracțiunii. De exemplu, într-o speță s-a reținut starea de fapt conform căreia au fost utilizate în 24 de țări, fără drept și aproape simultan, 342 de cărți de credit clonate¹⁵⁶. Astfel, putem afirma cu certitudine că o singură persoană nu se poate deplasa aproape simultan în 24 de țări în vederea folosirii a 342 de cărți de credit diferite. Cel mai probabil, nici măcar două sau trei persoane nu ar putea pune în aplicare un asemenea plan infracțional.

Deși în speță instanța oricum i-a achitat până și pe cei cinci inculpați identificați pentru infracțiunea de constituirea a unui grup infracțional organizat pentru că nu existau probe din care să rezulte că au acționat de aceeași manieră și într-o formă organizată, considerăm că legiuitorul ar trebui să se aplece asupra prevederilor actuale și a modului de desfășurare a anchetelor penale în contextul creșterii numărului grupurilor infracționale virtuale și transnaționale¹⁵⁷.

Aceasta deoarece este clar că în astfel de cazuri făptuitorilor le este întărită rezoluția infracțională de acționarea într-un grup mai mare de persoane, dar și de clandestinitatea oferită de posibilitățile tehnice și tehnologice ale secolului XXI. Cel puțin pentru moment, însă, avem rezerve față de o interpretare care să permită condamnarea pentru constituirea unui grup infracțional organizat în cazurile în care nu sunt identificate minim trei persoane, pentru a nu ajunge pe o pantă alunecoasă în care să fie încălcat principiul *in dubio pro reo*, instanțele trebuind să acorde o atenție sporită unor asemenea acuzații.

O altă analiză ce merită făcută în acest context este cea a relației dintre norma din partea generală a codului care prevede ca agravantă generală săvârșirea faptei de „trei sau mai multe persoane împreună”, la art. 77 alin. (1) lit. a) C.pen., și a textului care constituie obiectul lucrării. Această agravantă s-a considerat că nu poate fi incidentă în cazul infracțiunii de constituire a unui grup infracțional organizat, ci doar în cazul infracțiunii

¹⁵³ V. Dobrinoiu, I. Pascu, M.A. Hotca, I. Chiș, M. Gorunescu, C. Păun, M. Dobrinoiu, N. Neagu, M.C. Sinescu, *op. cit.*, p. 862.

¹⁵⁴ V. I. Pușcașu, C. Ghigheci, *Codul penal adnotat. Volumul 2 - Partea Specială*, Ed. Universul Juridic, disponibil pe sintact.ro; F. Streteanu, D. Nițu, *op. cit.*, p. 216

¹⁵⁵ ICCJ, s.pen., dec. nr. 416/A/2016, disponibilă pe scj.ro.

¹⁵⁶ C.A. Craiova, s.pen. și pentru cauze cu minori, dec. nr. 689/2021, disponibilă pe sintact.ro.

¹⁵⁷ A. Lăscărache-Țifrea, *Curtea de Apel Craiova. Grup infracțional organizat (virtual și transnațional)*, disponibil pe <https://www.juridice.ro/784974/curtea-de-apel-craiova-grup-infracțional-organizat-virtual-si-transnational.html>.

scop care intră în programul grupului¹⁵⁸. Considerăm corectă afirmația, având în vedere că pluralitatea de participanți este cerută de conținutul legal al infracțiunii-obstacol¹⁵⁹. Mai apoi, întocmai cum infracțiunilor scop li se aplică regimul de drept comun în materia autoratului și participației, aceeași soartă o va avea și această circumstanță¹⁶⁰. *Per a contrario*, considerăm că principiul *ne bis in idem* ar fi încălcat prin dubla valorificare a acestei circumstanțe.

Deși nu suntem de acord, apreciem ca fiind cel puțin interesant modelul jurisprudenței franceze, unde răspunsul este clasicul *depinde*, în funcție de existența unor „fapte indisociabile” sau nu. Fapta indisociabilă constă într-o singură acțiune caracterizată de o rezoluție infracțională unică.

Legislația franceză prevede o reglementare asemănătoare cu a noastră a agravantei¹⁶¹, numită banda organizată. Conform art. 132-71 C. pen. francez *constituie bandă organizată în sensul legii orice grupare formată sau orice înțelegere stabilită în vederea pregătirii, prin unul sau mai multe acte materiale caracteristice, a uneia sau mai multor infracțiuni*, iar la art. 450-1 C. pen. fr. se prevede asocierea în vederea săvârșirii de infracțiuni ca fiind *orice grupare formată sau înțelegere stabilită în vederea pregătirii, prin unul sau mai multe acte materiale caracteristice, a uneia sau mai multor crime sau a unuia sau mai multor delict*.

În acest context, Curtea de Casație franceză¹⁶² a stabilit că este încălcat principiul *ne bis in idem*, dacă pentru aceeași conduită s-a reținut atât infracțiunea de asociere în vederea săvârșirii de infracțiuni, cât și agravanta bandei organizate. În schimb, a reținut¹⁶³ că suntem în prezența unor „fapte separabile” în contextul în care aceeași acțiune - anume deținerea de arme de război, explozibili, muniții, cagule, cătușe, lanterne, tazer, furtul de vehicule și organizarea de ședințe pentru împărțirea rolurilor fiecăruia dintre participanți - face parte din conținutul constitutiv al infracțiunii de furt în bandă organizată săvârșită cu ajutorul sau sub amenințarea unei arme, iar, pe de altă parte, a făcut parte din pregătirea faptelor distincte de atac asupra unor vehicule blindate, care reprezintă infracțiunea-scop a asocierii infracționale din care făcea parte inculpatul.

1.1. Participația ocazională

Participația ocazională reprezintă situația în care, în baza unei legături subiective, *una sau mai multe persoane contribuie ocazional, cu acte care nu se înscriu în sfera acțiunii tipice, la comiterea de către o altă persoană a unei fapte prevăzute de legea penală*¹⁶⁴. Datorită conținutului ei, infracțiunea poate fi săvârșită și de o singură persoană, dar în concret este comisă cu contribuția mai multor persoane¹⁶⁵, indiferent dacă actele au sau nu aceeași natură¹⁶⁶.

Având în vedere aceste trăsături ale participației ocazionale, fie ea propriu-zisă sau improprie, este controversată posibilitatea existenței acesteia alături de pluralitatea constituită identificată la art. 367 C. pen.. O primă opinie este categoric contrară acestei posibilități¹⁶⁷, asimilând orice activități ca fiind incriminate separat, ca acte de sprijinire.

¹⁵⁸ Minuta întâlnirii procurorilor șefi de secție din cadrul Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție, Direcției Naționale Anticorupție, Direcției de Investigare a Infracțiunilor de Criminalitate Organizată și Terorism și al parchetelor de pe lângă curțile de apel, București, 9-10 martie 2020, disponibilă pe <http://inm-lex.ro/wp-content/uploads/2020/04/Minuta-intalnire-procurori-sefi-sectie-Bucuresti-9-10-martie-2020.pdf>.

¹⁵⁹ F. Streteanu, D. Nițu, *op. cit.*, p. 423.

¹⁶⁰ *Idem*, p. 424.

¹⁶¹ I.C. Pașca, *Combaterea criminalității...*, *op. cit.*, pp. 73-74.

¹⁶² Cass. fr., cam. pen., șed. publ. din ziua de 9 mai 2019, nr. apelului: 18-82.885, dec. atacată: dec. Curții cu jurați Paris din 14 aprilie 2018, disponibilă pe <https://www.legifrance.gouv.fr/juri/id/JURITEXT000038488544>.

¹⁶³ Cass. fr., cam. pen., șed. publ. din ziua de 22 aprilie 2020, nr. apelului: 19-84.464, dec. atacată: dec. Curții cu jurați Pas-de-Calais din 29 mai 2019, disponibilă pe <https://www.legifrance.gouv.fr/juri/id/JURITEXT000041845589/>.

¹⁶⁴ F. Streteanu, D. Nițu, *op. cit.*, p. 218.

¹⁶⁵ C. Olaru, *op. cit.*, p. 71.

¹⁶⁶ M. Basarab, *Tratat de drept penal. Partea generală, Vol. I*, Ed. Lumina Lex, București, 2005, p. 336.

¹⁶⁷ V. Brutaru, M. Gorunescu, N. Grofu, I. Ifrim, V. Pașca, V. Păvăleanu, C. Sima, *op. cit.*, p. 24.

Într-o a doua mare opinie se consideră că această infracțiune este susceptibilă de pluralitate ocazională¹⁶⁸. Am mai denumi această opinie și „opinie umbrelă”, deoarece deși se consideră că este posibilă existența unei participații ocazionale alături de pluralitatea constituită reprezentată de grupul infracțional organizat, nu există un consens nici în acest caz cu privire la ce forme de participație sunt acceptate.

Totuși, chiar în cadrul acestei subdiviziuni, opinia majoritară este în sensul de a accepta posibilitatea instigării la inițiere, aderare și sprijinire¹⁶⁹, precum și complicitatea prin promisiunea de tănuire sau favorizare¹⁷⁰. În schimb, activități precum instigarea la constituire și complicitatea prin sprijinirea asocierii nu sunt posibile, deoarece sunt incriminate distinct prin textul de la art. 367 C. pen. Practic, instigarea la constituire reprezintă tocmai modalitatea inițierii, iar sprijinirea este prevăzută tot ca o modalitate alternativă de săvârșire a infracțiunii¹⁷¹.

Alte voci care consideră posibilă existența participației ocazionale la grupul infracțional organizat susțin însă că instigarea la aderare ar putea fi considerată tot o formă de sprijinire a grupului, devenind astfel un act de executare. Totodată, consideră că deși complicitatea ar trebui exclusă, reprezentând prin sine tot un act de sprijinire, poate fi considerată o excepție complicitatea intelectuală la inițiere, sub forma întăririi rezoluției infracționale¹⁷².

Personal, tindem să fim de acord cu opinia conform căreia nu ar trebui exclusă posibilitatea existenței participației penale alături de pluralitatea constituită, dar doar sub forma instigării la inițiere sau a complicității intelectuale la inițiere, considerând restul posibilităților enumerate (promisiune de favorizare sau tănuire, instigare la aderare sau sprijinire etc.) tot acte de executare manifestate sub forma sprijinirii, având în vedere spectrul larg de aplicare a textului de incriminare. Deși considerăm că acest text ar putea fi restrâns pentru a conferi o mai mare previzibilitate în aplicare, cel puțin conform dreptului pozitiv apreciem aceasta ca fiind soluția corectă.

Oricare dintre opinii ar prima, este necontestat faptul că infracțiunea sau infracțiunile scop ale grupului sunt supuse regimul de drept comun al participației¹⁷³. Cu titlu de exemplu, dacă doi membri ai grupului infracțional organizat săvârșesc un omor, în timp ce un al treilea membru stă de pază pentru a se asigura că nimeni nu întrerupe această activitatea, atunci vom reține în sarcina tuturor un autorat la infracțiunea de constituire a unui grup infracțional organizat în concurs cu un omor (pentru cei doi membri care l-au săvârșit efectiv) sau complicitate la omor (pentru cel de-al treilea care a stat de pază)¹⁷⁴.

În legislația penală italiană, în cadrul asocierii pentru săvârșirea de infracțiuni (art. 416 C. pen. italian) și asocierii de tip mafiot (art. 416 bis C. pen. italian), nu se prevede vreo modalitate de săvârșire a infracțiunilor echivalente cu ceea ce cunoaștem noi drept „sprijinire”.

Prin urmare, în jurisprudența și doctrina italiană este preponderent acceptată posibilitatea săvârșirii unor acte clasice de participație alături de pluralitatea constituită. Astfel, persoanele care la noi ar fi condamnate în calitate de autori pentru infracțiunea de constituire a unui grup infracțional organizat în modalitatea sprijinirii, în Italia ar fi considerați, conform opiniei majoritare, participanți externi¹⁷⁵. Astfel, se consideră complice la

¹⁶⁸ V. Dobrinou, I. Pascu, M.A. Hotca, I. Chiș, M. Gorunescu, C. Păun, M. Dobrinou, N. Neagu, M.C. Sinescu, *op. cit.*, p. 863.

¹⁶⁹ A. Ionaș, *op. cit.*, p. 641.

¹⁷⁰ V. Dongoroz, S. Kahane, I. Oancea, I. Fodor, N. Iliescu, C. Bulai, R. Stănoiu, V. Roșca, *op. cit.*, p. 688; V. Dobrinou, N. Neagu, *op. cit.*, pp. 668; A. Boroș, *op. cit.*, p. 715; G. Bodoronea, V. Cioclei, I. Kuglay, L.V. Lefterache, T. Manea, I. Nedelu, F.M. Vasile, *op. cit.*, p. 1210.

¹⁷¹ O. Loghin, T. Toader, *op. cit.*, p. 583.

¹⁷² F. Streteanu, D. Nițu, *op. cit.*, p. 215.

¹⁷³ M. Basarab, *op. cit.*, p. 338.

¹⁷⁴ F. Streteanu, D. Nițu, *op. cit.*, p. 216.

¹⁷⁵ V. Dobrinou, I. Pascu, M.A. Hotca, I. Chiș, M. Gorunescu, C. Păun, M. Dobrinou, N. Neagu, M.C. Sinescu, *op. cit.*, pp. 863-864.

constituirea unui grup infracțional o persoană căreia îi lipsește *affectio societatis*, dar care ajută *in mod concret, voluntar și conștient asocierea*¹⁷⁶.

1.2. Răspunderea persoanei juridice

Subiect activ al infracțiunii este unul general, practic poate fi orice persoană care răspunde penal¹⁷⁷. Deși accentul incriminării cade pe formarea unei entități colective diferite de indivizii care o compun (dar nerecunoscută de lege ca atare), acest lucru nu afectează răspunderea personală a membrilor, care transcede această sferă colectivă¹⁷⁸. Din moment ce textul legii nu distinge între „persoanele” care pot fi membri ai grupării, nu este de ignorat faptul că și o persoană juridică, dintre cele recunoscute de lege¹⁷⁹, poate fi subiect activ al acestei infracțiuni¹⁸⁰.

Acest fapt nu exclude răspunderea penală a persoanelor fizice care au contribuit la săvârșirea infracțiunii¹⁸¹, astfel cum prevede și art. 135 alin. (3) C. pen. O abordare similară regăsim în legislația franceză, cu diferența prevederii exprese în codul penal francez a posibilității răspunderii penale a unei persoane juridice pentru o astfel de infracțiune¹⁸², fără a exclude răspunderea penală a *persoanelor fizice autori sau complici la aceleași fapte*¹⁸³. Nu considerăm că trebuie exclusă posibilitatea reținerii în sarcina unei persoane juridice a oricăreia dintre modalitățile alternative, în funcție de circumstanțele fiecărei spețe.

În acest context, un alt aspect relevant este reprezentat de posibilitatea ca un grup infracțional organizat să fie alcătuit, de exemplu, din două persoane fizice și o persoană juridică¹⁸⁴. Având în vedere faptul că, cel mai probabil, persoana juridică implicată în activitatea infracțională s-ar afla sub controlul *de facto* al uneia dintre persoanele fizice tindem către un răspuns negativ.

1.3. Răspunderea liderilor

Codul penal nu face distincție între lideri sau membri de rând ai grupului când vine vorba de regimul sancționator aplicabil acestora. Cu toate acestea, deși toți membrii grupului au legal statutul de „autori”, cum am menționat și cu alte ocazii, acest aspect nu presupune automat ca toți să primească pedepse în același quantum. Instanța, în cadrul procedurii de aplicare și individualizare a pedepselor, va ține cont de rolul și implicare fiecărei persoane¹⁸⁵. Prin urmare, de principiu, liderilor și conducătorilor grupului li se vor aplica pedepse mai mari decât membrilor de rând, având în vedere faptul că ei conduc operațiunile grupului, plănuiesc și pregătesc infracțiunile ce urmează a fi săvârșite, spre deosebire de alți membrii care sunt simpli executanți¹⁸⁶.

În acest context, s-a mai ridicat întrebarea dacă liderii unui grup infracțional organizat răspund în mod automat pentru faptele subordonaților din cadrul grupului¹⁸⁷. Considerăm că aici sunt aplicabile *mutatis mutandis* mențiunile făcute în cadrul discuțiilor despre participarea la infracțiunile care intră în scopul grupului, dacă liderii au participat în orice fel la organizarea sau dirjirea activității. S-a considerat că șefilor

¹⁷⁶ I.C. Pașca, *Noi intervenții legislative în materia combaterii criminalității organizate în dreptul penal italian*, Analele Universității de Vest din Timișoara - Seria Drept 2/2014, p. 63.

¹⁷⁷ G. Diaconescu, C. Duvac, *op. cit.*, p. 1030.

¹⁷⁸ G. Zlati, *op. cit.*, *passim*.

¹⁷⁹ A se vedea: F. Streteanu, D. Nițu, *op. cit.*, pp. 273-276.

¹⁸⁰ G. Diaconescu, C. Duvac, *op. cit.*, p. 1032.

¹⁸¹ *Ibidem*.

¹⁸² Art. 450-4 C. pen. francez.

¹⁸³ Art. 121-2 par. 3 C. pen. francez.

¹⁸⁴ *Idem*, p. 77.

¹⁸⁵ I. Molnar, *Pluralitatea de infractori în dreptul penal*, Ed. Academica, București, 2001, p. 154-155.

¹⁸⁶ V. Dobrinoiu, I. Pascu, M.A. Hotca, I. Chiș, M. Gorunescu, C. Păun, M. Dobrinoiu, N. Neagu, M.C. Sinescu, *op. cit.*, p. 863.

¹⁸⁷ M. Alexandru, *op. cit.*, p. 40.

grupului nu le vor putea fi imputate faptele subordonațiilor comise fără știrea sau aprobarea celor dintâi¹⁸⁸. Mai mult, s-a considerat necesară existența unei *susțineri morale concrete și a unui acord, chiar și tacit, dar neechivoc*¹⁸⁹. *Per a contrario*, și în acest caz, s-ar încălca principiul răspunderii personale.

Mai apoi, nu putem să nu observăm disonanța legislativă între aceste prevederi ale Codului penal și prevederile art. 35 alin. (2) din Legea nr. 535/2004 care sancționează mai grav conducerea unei grupări teroriste. De asemenea, este notabil că avem legi în care este sancționată mai aspru și fapta unui finanțator, ca în cazul prevăzut la art. 9 din Legea nr. 143/2000¹⁹⁰, pentru traficul și alte operațiuni ilicite cu substanțe aflate sub control național.

Dintr-o consecvență logică a reglementărilor, considerăm oportun ca legiuitorul să prevadă un regim sancționator agravat pentru organizatorul și finanțatorul unui grup infracțional organizat¹⁹¹, tocmai în considerarea atribuțiilor specifice în cadrul participării la această infracțiune¹⁹². Organizatorul este „creierul acțiunii”, folosindu-se de restul membrilor pentru realizarea planului infracțional. El este *cel care planifică acțiunile, împarte sarcinile, coordonează acțiunile participanților sau procură mijloacele necesare acțiunii*, în timp ce finanțatorul *este persoana care pune la dispoziție mijloacele financiare necesare comiterii infracțiunii*¹⁹³.

În legislația italiană este prevăzut un regim sancționator mai aspru pentru cei care instigă, conduc sau organizează un astfel de grup, spre deosebire de simpli participanți¹⁹⁴. Aceeași observație este valabilă și pentru organizatori în dreptul belgian¹⁹⁵.

1.4. Aspecte procedurale

Legiuitorul a considerat necesar acest număr minim de membri pentru a se putea considera îndeplinit gradul de ofensivitate față de valoarea socială protejată prin norma de incriminare. Prin urmare, după cum am mai menționat anterior, în lipsa numărului minim de membri, fapta nu este tipică. Într-un astfel de caz am putea discuta doar despre o eventuală participație penală.

În doctrină s-a apreciat că dacă o *instituție penală ale cărei efecte operează in rem, în măsura în care este incidentă în raport cu fapta penală săvârșită de o pluralitate de infractori, va produce efecte identice în raport cu toți infractorii*¹⁹⁶. Aplicând acest concept la trăsătura analizată, în eventualitatea în care o instanță constată că este incidentă o instituție penală al cărei efecte operează *in rem*, acest lucru afectând direct acest criteriu al numărului minim de membri, atunci acest aspect se va răsfrânge asupra tuturor celorlalți inculpați¹⁹⁷. Un exemplu în acest sens ar fi dacă s-ar constata că pentru unul dintre făptuitorii care constituie grupul, *in rem*, fapta penală nu există¹⁹⁸.

2. Stabilitatea în timp

Stabilitatea este caracteristica grupului care se referă la întinderea în timp a activității infracționale, care poate fi îndelungată sau nedefinită¹⁹⁹, precum și la componența grupării, adică persoanele din care aceasta este

¹⁸⁸ *Idem*, p. 41.

¹⁸⁹ I.C. Pașca, *Răspunderea membrilor grupului infracțional organizat pentru infracțiunile program*, Analele Universității de Vest din Timișoara - Seria Drept 1/2011, p. 100, disponibilă pe <https://www.ceeol.com/search/article-detail?id=675331>.

¹⁹⁰ Republicată în M. Of. nr. 163 din 6 martie 2014.

¹⁹¹ V. Pașca, *Organizatorul...*, *op. cit.*, pp. 9-10.

¹⁹² *Idem*, p. 18.

¹⁹³ *Idem*, p. 10.

¹⁹⁴ Art. 416 și 416-bis C. pen. italian.

¹⁹⁵ Art. 324ter §4 C. pen. belgian.

¹⁹⁶ V. Dobrinou, I. Pascu, M.A. Hotca, I. Chiș, M. Gorunescu, C. Păun, M. Dobrinou, N. Neagu, M.C. Sinescu, *op. cit.*, p. 862.

¹⁹⁷ V. Brutaru, M. Gorunescu, N. Grofu, I. Ifrim, V. Pașca, V. Păvăleanu, C. Sima, *op. cit.*, p. 24.

¹⁹⁸ M. Bălășescu, *Criminalitatea organizată sau pluralitatea constituită de infractori în reglementarea noului Cod penal și a legislației anterioare*, Ed. Hamangiu, București, 2014, p. 98.

¹⁹⁹ V. Dobrinou, I. Pascu, M.A. Hotca, I. Chiș, M. Gorunescu, C. Păun, M. Dobrinou, N. Neagu, M.C. Sinescu, *op. cit.*, p. 859.

alcătuit, care nu poate fi decât relativă. Componenta este susceptibilă de modificări în timp, nefiind necesar ca pe durata întregii existențe a grupului membrii săi să fie aceiași²⁰⁰.

Este lesne de observat că și după consumare, infracțiunea este susceptibilă de prelungire în timp²⁰¹. Aceasta poate lua forma unei infracțiuni continue, datorită însăși naturii actelor de executare, cum este cazul constituirii sau aderării (activitatea prelungindu-se în mod natural în timp), sau a unei infracțiuni continuate, prin dorința făptuitorului, cum este cazul inițierii sau sprijinirii (unde este suficient un unic act de executare pentru consumarea infracțiunii).

Un caz clasic în care se consideră că suntem clar în prezența unei participații ocazionale și nu a unei pluralități constituite este cel al unei înțelegeri concomitente cu săvârșirea infracțiunii, această spontaneitate lipsind orice asociere de caracterul organizat și coordonat²⁰². De exemplu, în jurisprudență s-a reținut o acțiune spontană într-un caz în care falsificarea unor documente în vederea depunerii lor la un dosar de licitație s-a desfășurat pe parcursul câtorva zile, ulterior orice legătură dintre cei implicați devenind inexistentă²⁰³. Același criteriu de delimitare între cele două forme de pluralități a fost reținută și în jurisprudența italiană²⁰⁴. Totuși, dincolo de acest aspect, condiția duce la serioase probleme de previzibilitate și aplicare a normei²⁰⁵.

Prin urmare, nu există o durată minimă necesară de timp pentru a ne afla în prezența unui grup infracțional organizat²⁰⁶, însă este general acceptat că această trăsătură este esențială pentru existența grupului²⁰⁷. Totodată, s-a considerat că un act infracțional singular nu satisface această cerință²⁰⁸. În jurisprudență s-au făcut aprecieri cum că o perioadă de timp suficientă pe care să se întindă existența grupului este de 30 de zile²⁰⁹. Considerăm că nu se poate oferi o durată prag general valabilă peste care să putem considera îndeplinită condiția stabilității în timp, aprecierile trebuind să se facă *in concreto*, de la caz la caz²¹⁰. Observăm totuși că în jurisprudență un interval de o lună²¹¹ sau două²¹² este de cele mai multe ori suficient pentru reținerea infracțiunii.

Tot în doctrină s-a exprimat ideea conform căreia o anumită existență și întindere în timp a grupului nu constituie *per se* o condiție, ci mai degrabă un *mijloc de verificare a caracterului organizat al grupului*²¹³, mai ales având în vedere că nu există niște limite temporale impuse de norma de incriminare (aspect care ar fi, oricum, inoportun).

Suntem de acord cu această viziune, deoarece pune în acord și momentul consumării infracțiunii, care are loc imediat ce există acordul de voință al membrilor să constituie o astfel de grupare infracțională, precum și necesitatea diferențierii față de simpla participație. O viziune asemănătoare observăm și în doctrina belgiană, care apreciază că acest criteriu al stabilității în timp trebuie interpretat și prin raportare la elemente precum structura grupului, actele întreprinse finalitatea asocierii, care ar putea releva un caracter mai degrabă

²⁰⁰ V. Brutaru, M. Gorunescu, N. Grofu, I. Ifrim, V. Pașca, V. Păvăleanu, C. Sima, *op. cit.*, p. 25.

²⁰¹ A. Boroș, *op. cit.*, p. 718.

²⁰² M. Alexandru, *op. cit.*, p. 39.

²⁰³ C.A. Alba Iulia, s.pen., sent. nr. 90/2020, disponibilă pe sintact.ro.

²⁰⁴ Cassazione penale, Sez. V, sentenza n. 1964 del 16 gennaio 2019.

²⁰⁵ G. Bodoroncea, V. Cioclei, I. Kuglay, L.V. Lefterache, T. Manea, I. Nedelu, F.M. Vasile, *op. cit.*, p. 1209.

²⁰⁶ A. Boroș, *op. cit.*, p. 715.

²⁰⁷ Conseil de l'Europe, Comité d'experts sur les aspects de droit penal et les aspects criminologiques de la criminalité organisée, questionnaire, Strasbourg, aug. 1997 *apud*. V. Dobrinoiu, I. Pascu, M.A. Hotca, I. Chiș, M. Gorunescu, C. Păun, M. Dobrinoiu, N. Neagu, M.C. Sinescu, *op. cit.*, p. 859.

²⁰⁸ C.A. Galați, s. pen. și pentru cauze cu minori, dec. nr. 359/A/2018, disponibilă pe rolii.ro.

²⁰⁹ C.A. Galați, s. pen. și pentru cauze cu minori, dec. nr. 82/A/2018, disponibilă pe rolii.ro.

²¹⁰ Curtea Constituțională, Decizia nr. 472 din 27 iunie 2017, publicată în M. Of. Nr. 760 din 25 septembrie 2017.

²¹¹ C.A. Galați, s. pen. și pentru cauze cu minori, dec. nr. 359/A/2018, disponibilă pe rolii.ro.

²¹² C.A. București, s. II pen., dec. nr. 586/A/2015, disponibilă pe rolii.ro.

²¹³ V. Brutaru, M. Gorunescu, N. Grofu, I. Ifrim, V. Pașca, V. Păvăleanu, C. Sima, *op. cit.*, p. 25.

vremelnic al asocierii, sau, dimpotrivă, să confirme stabilitatea acesteia în timp²¹⁴.

3. Modul coordonat de a acționa

Apreciem că în cadrul reliefului interior al grupului trebuie să existe o structură organică bine-definită, o organizare proprie și o ierarhie prestabilită, dar și un scop (program) referitor la săvârșirea uneia sau mai multor infracțiuni²¹⁵. Acest aspect implică planificare, control, procurarea de mijloace și instrumente necesare săvârșirii infracțiunilor care intră în programul grupului, reguli de comportare specifice unei unități structurale, precum și diviziunea muncii prin atribuirea de roluri complementare membrilor în vederea realizării activității complementare²¹⁶. Evident, cum am menționat și anterior, rolurile desemnate și membrii grupului pot să se schimbe, având în vedere dinamica unei astfel de grupări²¹⁷, relevant la finalul zilei ca grupul să rămână unul operativ și organizat, deoarece *grupul este întotdeauna mai important decât indivizii*²¹⁸.

Prin urmare, important este ca acest grup să nu se fi constituit la întâmplare²¹⁹. Deși în doctrina națională se consideră acest caracter coordonat ca fiind esențial existenței grupului²²⁰, grupul de experți ai Consiliului Europei²²¹ văd doar ca facultativă o anumită diviziune a muncii în cadrul grupului, cu roluri și sarcini prestabilite pentru făptuitori.

Pe lângă implementarea efectivă a planului infracțional, prin efortul comun al membrilor se urmărește, de cele mai multe ori, și asigurarea clandestinității acțiunilor și făptuitorilor, în vederea îngreunării descoperirii grupului și/sau a administrării materialului probator²²². Astfel, tocmai datorită acestei organizări este sporită capacitatea operativă a grupului²²³. Cu toate acestea, în jurisprudență²²⁴ s-a reținut că simplul fapt că inculpații, între care existau relații de prietenie sau de rudenie, au participat la mai multe întâlniri în separeul unui restaurant cu telefoanele lăsate la garderobă reprezintă mai degrabă o nevoie de discreție decât de clandestinitate, care nu dovedește, în sine, implicarea într-o asociație cu caracter ilicit.

Atunci când analizăm trăsăturile unui grup infracțional organizat, este necesar a se determina întinderea și nivelul de organizare al grupului, deoarece nu orice asociere de trei persoane care activează în sfera ilicitului penal se poate considera, *a priori*, un grup infracțional organizat. Prin urmare, trebuie avut în vedere un prag minim de organizare peste care să putem considera că suntem în prezența unei astfel de grupări²²⁵. Câteva criterii relevante constau în: înțelegerea neechivocă a membrilor de a-și reuni eforturile în vederea realizării scopului infracțional, de a se supune unei discipline interne și a unei ierarhii, precum și stabilirea unui plan de acțiune²²⁶. *Per a contrario*, am putea reține doar o eventuală participație și agravanta generală a săvârșirii infracțiunii de trei sau mai multe persoane împreună. Evident, aprecierile se vor face *in concreto* raportat la circumstanțele de fapt ale fiecărei spețe.

²¹⁴ I.C. Pașca, *Mijloace legale...*, *op. cit.*

²¹⁵ G. Diaconescu, C. Duvac, *op. cit.*, p. 1029.

²¹⁶ ICCJ, s. pen., dec. nr. 82/A /2015, disponibilă la scj.ro.

²¹⁷ V. Brutaru, M. Gorunescu, N. Grofu, I. Ifrim, V. Pașca, V. Păvăleanu, C. Sima, *op. cit.*, p. 24.

²¹⁸ V. Dobrinoiu, I. Pascu, M.A. Hotca, I. Chiș, M. Gorunescu, C. Păun, M. Dobrinoiu, N. Neagu, M.C. Sinescu, *op. cit.*, p. 859.

²¹⁹ M. Gorunescu, *op. cit.*, p. 127.

²²⁰ V. Dobrinoiu, N. Neagu, *op. cit.*, p. 669.

²²¹ Conseil de l'Europe, Comité d'experts sur les aspects de droit penal et les aspects criminologiques de la criminalité organisée, questionnaire, Strasbourg, aug. 1997 *apud*. V. Dobrinoiu, I. Pascu, M.A. Hotca, I. Chiș, M. Gorunescu, C. Păun, M. Dobrinoiu, N. Neagu, M.C. Sinescu, *op. cit.*, p. 859.

²²² V. Brutaru, M. Gorunescu, N. Grofu, I. Ifrim, V. Pașca, V. Păvăleanu, C. Sima, *op. cit.*, p. 24.

²²³ G. Diaconescu, C. Duvac, *op. cit.*, p. 1029.

²²⁴ ICCJ, Completurile de 5 judecători, dec. nr. 81/2015, disponibilă pe scj.ro.

²²⁵ R. Ionescu, *Din nou despre distincția dintre infracțiunea de constituire a unui grup infracțional organizat prevăzută în art. 367 C.pen. și circumstanța agravantă prevăzută în art. 77 lit. a) C.pen.*, în Revista Dreptul nr. 10/2019, disponibil pe sintact.ro.

²²⁶ *Ibidem*.

De exemplu, într-o speță²²⁷ instanța a reținut că nu poate fi vorba despre un grup infracțional organizat în contextul în care pe o perioadă de două săptămâni, doi dintre inculpați spărgeau bancomate prin folosirea dispozitivelor confecționate artizanal, în timp ce al treilea îi transporta la locul faptelor și îi aștepta în mașină, având în vedere mai multe considerente. În primul rând, nu exista vreo ierarhie prestabilită, deoarece cel de-al treilea inculpat îi cunoscuse de puțină vreme pe ceilalți doi și nu cunoștea scopul transporturilor. Mai apoi, s-a constatat că nu a existat vreo activitate autonomă a inculpaților de inițiere, respectiv constituire a unei grupări infracționale, activitate care să rămână distinctă de comiterea infracțiunii ce a constituit scopul acesteia și care să vizeze organizarea acțiunilor infracționale, prin fixarea modalității și a coordonatelor de săvârșire a acestora, precum și a sarcinilor și rolului fiecărui membru în cadrul grupării constituite. În speță, acuzația s-a fundamentat exclusiv pe participația fiecăruia dintre aceștia la săvârșirea infracțiunii.

3.1. Consens

Cum am menționat și în cadrul analizei constituirii grupului, este necesar să existe un consens, o înțelegere între membri. Acest consens se deduce *ex re*.

Într-o speță instanța a reținut că *perioada îndelungată în care membrii grupului au acționat, modalitatea săvârșirii infracțiunii, respectiv prin presiuni, intimidări, violențe și amenințări, amploarea activității infracționale și numărul mare de acte materiale ale infracțiunilor continuate, existența unui mod identic sau similar de operare, împărțirea rolurilor în activitățile infracționale, relațiile apropiate dintre inculpați, existența unor planuri minuțioase de comitere a faptelor, intenția inculpaților de a comite fapte similare în viitor, toate aceste împrejurări relevă înțelegerea existentă între inculpați și coeziunea psihică a acestora, în ceea ce privește constituirea, aderarea și/sau sprijinirea grupului infracțional organizat*²²⁸.

Mai mult decât atât, această înțelegere a faptuitorilor trebuie să fie nechivocă în sensul de a-și reuni eforturile, de a se supune unei discipline și de a acționa potrivit unui plan bine stabilit pentru săvârșirea de infracțiuni²²⁹. În cazul faimos al Academiei Infractorilor Români²³⁰, membrii depuneau chiar și un jurământ în momentul aderării. *Per a contrario*, în lipsa unor elemente concrete din care să reiasă cele amintite anterior, fapta nu constituie grup infracțional organizat.

Consensul poate să fie și tacit, cât timp este nechivoc, fiind irelevant pentru reținerea faptei dacă obiectivele infracționale propuse s-au realizat sau nu²³¹. Astfel, într-o altă speță, instanța²³² a reținut că acest consens tacit se poate baza pe relații de prietenie sau de rudenie dintre mai multe persoane cu aceleași preocupări infracționale sau pe baza unor interese infracționale comune, în cauză fiind vorba despre săvârșirea unor infracțiuni de corupție.

Având în vedere rigorile impuse acestui nucleu infracțional autonom²³³, se consideră că nu intră în conținutul infracțiunii consumate negocierile purtate anterior constituirii efective, discutarea sau dezbaterăa unor planuri al căror scop final îl reprezintă constituirea, dar care nu pot fi echivalente cu un moment clar al exprimării consensului subiecților²³⁴. De asemenea, doctrina apreciază că o înțelegere „întâmplătoare și spontană” între mai multe persoane de a săvârși o infracțiune sau mai multe și apoi punerea acestei hotărâri

²²⁷ C.A. Craiova, s. pen. și pentru cauze cu minori, dec. nr. 644/2019, disponibilă pe rol.ii.ro.

²²⁸ C.A. București, s. I pen., dec. nr. 422/2016, disponibilă pe rol.ii.ro.

²²⁹ ICCJ, s. pen., dec. nr. 2951/2014, disponibilă pe scj.ro.

²³⁰ C.A. București, s. I pen., dec. nr. 1632/2016, disponibilă pe sintact.ro.

²³¹ T. Vasiliu, D. Pavel, G. Antoniu, Șt. Daneș, G. Dăringă, D. Lucinescu, V. Papadopol, D.C. Popescu, V. Rămureanu, *op. cit.*, p. 455; A. Boroi, *op. cit.*, p. 715.

²³² ICCJ, s. pen., dec. nr. 199/2016, disponibilă pe scj.ro.

²³³ T. Vasiliu, D. Pavel, G. Antoniu, Șt. Daneș, G. Dăringă, D. Lucinescu, V. Papadopol, D.C. Popescu, V. Rămureanu, *op. cit.*, p. 455.

²³⁴ G. Diaconescu, C. Duvac, *op. cit.*, p. 1033.

în practică nu satisface cerințele normei de incriminare²³⁵.

3.2. Ierarhie și disciplină internă

Cu privire la modul coordonat de operare a grupului, există un consens în doctrină cu privire la faptul că acest lucru implică existența unei subordonări ierarhice între membrii grupului. Acest aspect presupune și atribuirea de roluri și de sarcini, *pe baza unui „studiu” prealabil care să aibă în vedere anumite calități, însușiri și specializări ale membrilor grupării*²³⁶. Probabil cel mai clar exemplu de ierarhie din jurisprudența noastră o reprezintă faimoasa speță a Academiei Infracților Români²³⁷, care avea o structură piramidală cu un comandant suprem (liderul), dar și mai multe eșaloane de conducere. Nu în ultimul rând, s-a considerat²³⁸ că existența unei discipline interne este caracterizată de coeziunea membrilor, de o încredere reciprocă, nu doar în aptitudinile infracționale, dar și în împerejurarea tragerii la răspundere penală membrii grupului nu vor oferi detalii organelor de anchetă.

Referitor la rolurile precis determinate ale membrilor, s-a decis într-o speță faptul că unei „afaceri de familie” prin care se vindeau petarde nu se poate imprima caracterul unui grup infracțional organizat, deoarece fiecare membru *își aducea aportul său, după posibilități*²³⁹. Conform stării de fapt, soacra pensionară și nepotul elev, deoarece stăteau mai mult acasă, se ocupau de stoc, în timp ce părinții minorului achiziționau online petarde și le vindeau celor interesați.

Este clar în acest context că nu există o împărțire a sarcinilor, coordonată, strictă, aflată într-o subordonare ierarhică, așa cum este cazul grupului infracțional organizat. Într-o altă speță instanța a reținut că suntem în preajma unor relații specifice unor legături de rudenie, și nu a unei ierarhii în sensul grupului infracțional organizat²⁴⁰, în contextul în care deși toți inculpații cunoșteau și desfășurau acțiuni specifice de proxenetism, „liderii” erau părinții, iar restul inculpaților erau copiii lor, neavând în vedere realizarea unui scop infracțional comun. În schimb, în alte spețe, instanțele au reținut că tocmai datorită relațiilor de rudenie dintre inculpați a luat naștere gruparea infracțională²⁴¹. În jurisprudența italiană²⁴² s-a reținut faptul că existența asociației criminale nu este exclusă prin faptul că aceasta se concentrează, în cea mai mare parte, în jurul membrilor aceleiași familii, întrucât, dimpotrivă, relațiile familiale sau conjugale, adăugate la legătura de asociere, o fac pe aceasta din urmă și mai periculoasă.

Nu doar relațiile de rudenie au fost vizate de organele de anchetă penală, dar și relațiile de muncă²⁴³. În concret, presupusa coordonare reprezenta în realitate o activitate managerială, inculpatele având calitatea de salariați în diferite funcții, cum ar fi gestionar sau contabil, care desfășurau activități caracteristice fișei postului. Prin urmare, nu s-a reținut existența unei organizări interne stricte specifică unei grupări infracționale.

O delimitare față de participația ocazională identificată în doctrină constă în faptul că la participație, fiecare membru are un rol în săvârșirea infracțiunii, în timp ce în cadrul grupului, deși fiecare membru are niște atribuții stabilite, nu este necesar ca absolut toți membri să ia parte la săvârșirea tuturor infracțiunilor scop²⁴⁴ și chiar mai mult, pot apela la ajutor din afara grupului²⁴⁵. O mențiune importantă este că deși toți făptuitorii

²³⁵ O. Loghin, T. Toader, *op. cit.*, p. 584; A. Ionaș, *op. cit.*, pp. 641-642.

²³⁶ ICCJ, s. pen., dec. nr. 168/A/2018, disponibilă la scj.ro.

²³⁷ C.A. București, s. I pen., dec. nr. 1632/2016, disponibilă pe sintact.ro.

²³⁸ Trib. București, s. I pen., sent. nr. 206/2022, disponibilă pe sintact.ro.

²³⁹ Trib. București, s. I pen., sent. nr. 699/2019, disponibilă pe rolui.ro.

²⁴⁰ C.A. București, s. I pen., dec. nr. 876/2015, disponibilă pe rolui.ro.

²⁴¹ Trib. Sibiu, s. pen., sent. nr. 77/2021, disponibilă pe sintact.ro; Trib. Suceava, s. pen., sent. nr. 387/2021, disponibilă pe sintact.ro.

²⁴² Cass. pen. it., Sez. III, sentența n. 48568 del 17 novembre 2016.

²⁴³ C.A. Craiova, s. pen. și pentru cauze cu minori, dec. nr. 1387/2021, disponibilă pe sintact.ro.

²⁴⁴ Curtea Constituțională, Decizia nr. 35 din 19 ianuarie 2021, publicată în M. Of. nr. 308 din 21 martie 2021.

²⁴⁵ T. Vasiliu, D. Pavel, G. Antoniu, Șt. Daneș, G. Dăringă, D. Lucinescu, V. Papadopol, D.C. Popescu, V. Rămureanu, *op. cit.*,

vor răspunde ca autori ai infracțiunii de constituire a unui grup infracțional organizat, nu vor răspunde în mod automat pentru toate infracțiunile săvârșite de această grupare²⁴⁶, ci numai în măsura participării lor la respectiva faptă ilicită. *Per a contrario*, s-ar încălca principiul răspunderii personale.

3.3. Plan infracțional

Un alt element relevant în analiza caracterului coordonat al grupului este reprezentat de planul infracțional. Acesta este un plan de acțiune anterior convenit, cu sarcini bine conturate, cu respectarea unor măsuri de prevedere cu scopul de a înlătura posibilitățile de conservare sau administrare a unor eventuale mijloace de probă privitoare la activitatea infracțională ce urmează să se desfășoare²⁴⁷. Mai mult, presupune și procurarea de instrumente sau de mijloace specifice săvârșirii de infracțiuni²⁴⁸.

Într-o situație concretă, instanța a apreciat că inculpații au acționat întotdeauna după un plan bine pus la punct, deoarece s-au orientat către un anumit tip de bancomate, aparținând aceleiași bănci comerciale și și-au luat măsuri de protecție, cum ar fi schimbarea frecventă a telefoanelor mobile, încercarea de a părea că nu se cunosc între ei, participarea mai multor inculpați la fiecare amplasare și ridicare a aparatului skimming, etc.²⁴⁹.

Alte asemenea modalități ar mai fi: utilizarea de nume false; crearea mai multor adrese de mail de pe numele societății de pe care să comunice cu persoanele vătămate; folosirea de nume și calități false; evitarea prezentării în persoană în relaționarea cu persoanele vătămate; utilizarea firmei de curierat și a conducătorilor auto pentru transmiterea corespondenței (inclusiv a biletelor la ordin); contractarea la întâmplare, de pe internet, a transportatorilor și relaționarea doar telefonic cu aceștia (urmând ca plata să fie efectuată la destinație, unde ar fi intrat în contact doar cu persoana care acționa la vedere); valorificarea bunurilor obținute din activitatea de infracțională; închirierea unui depozit unde să se depoziteze marfa obținută în urma activității infracționale²⁵⁰; folosirea de limbaj codat²⁵¹ și așa mai departe.

4. Scopul

Referitor la scop, doctrina afirmă că *orice acțiune conștientă a unei persoane este caracterizată întotdeauna de existența unui anumit scop*²⁵². Cu toate acestea, când norma de incriminare prevede în mod expres scopul, acesta devine element constitutiv al infracțiunii, fiind denumit și scop special, care la rândul său determină existența unei intenții calificate²⁵³, idee pe care o vom analiza în detaliu mai jos în cadrul capitolului dedicat laturii subiective a infracțiunii. În absența scopului (anume săvârșirea de infracțiuni) grupul nu mai are relevanță penală²⁵⁴. Cu toate acestea, având în vedere caracterul de infracțiune-obstacol și infracțiune de pericol abstract, este irelevant dacă acest scop al săvârșirii de infracțiuni chiar este pus în practică sau nu²⁵⁵, consumarea infracțiunii nefiind condiționată de realizarea efectivă a scopului pentru care gruparea s-a constituit²⁵⁶.

p. 455.

²⁴⁶ I.C. Pașca, *Răspunderea membrilor...*, op. cit., p. 99.

²⁴⁷ ICCJ, Completurile de 5 judecători, dec. nr. 81/2015, disponibilă pe scj.ro.

²⁴⁸ ICCJ, s. pen., dec. nr. 168/A/2018, disponibilă la scj.ro

²⁴⁹ C.A. București, s. II pen., dec. nr. 1016/A/2014, disponibilă pe rol.ii.ro.

²⁵⁰ C.A. Iași, s. pen. și pentru cauze cu minori, dec. nr. 157/2022, disponibilă pe rol.ii.ro.

²⁵¹ C.A. Galați, s. pen. și pentru cauze cu minori, dec. nr. 359/A/2018, disponibilă pe rol.ii.ro.

²⁵² F. Streteanu, D. Nițu, op. cit., p. 347.

²⁵³ M. Basarab, op. cit., p. 181.

²⁵⁴ V. Dongoroz, S. Kahane, I. Oancea, I. Fodor, N. Iliescu, C. Bulai, R. Stănoiu, V. Roșca, op. cit., p. 690; F. Streteanu, D. Nițu, op. cit., p. 347.

²⁵⁵ V. Brutaru, M. Gorunescu, N. Grofu, I. Ifrim, V. Pașca, V. Păvăleanu, C. Sima, op. cit., p. 28.

²⁵⁶ ICCJ, s. pen., dec. nr. 71/RC/2016, disponibilă la scj.ro; Trib. București, s. I pen., sent. nr. 221/2019, disponibilă pe rol.ii.ro.

Relevanța scopului a fost subliniată și de către Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept în materie penală a Înaltei Curți de Casație și Justiție în Decizia 10/2015²⁵⁷, în care a statuat că *în ipoteza în care, odată cu intrarea în vigoare a noului Cod penal, infracțiunea care intră în scopul grupului organizat a fost dezincriminată, nu mai este îndeplinită una dintre trăsăturile esențiale ale infracțiunii, respectiv condiția tipicității. În eventualitatea în care chiar se comit infracțiuni de către grupul infracțional, acestea se vor reține în concurs, cum am mai arătat și cu alte ocazii.*

Urmărind mai îndeaproape infracțiunea-scop, în jurisprudență s-a stabilit faptul că nu contravin condițiilor de tipicitate ale art. 367 C. pen. dacă membrii grupării săvârșesc infracțiuni distincte, dar urmărind același scop infracțional²⁵⁸. De asemenea, doctrina a apreciat că nu orice infracțiune poate intra în scopul grupării infracționale, ci doar cele intenționate²⁵⁹, afirmație pe care o considerăm corectă având în vedere că doar așa făptuitorii ar putea avea reprezentarea propriilor acțiuni și acceptarea rezultatului socialmente periculos al existenței unei asemenea grupări²⁶⁰. Mai mult decât atât, poate intra în scopul grupului și o infracțiune care să reprezinte, în sine, tot o incriminare a unor acte de pregătire, cum este cazul producerii de dispozitive în vederea interceptării unor transmisii de date, prevăzută de art. 365 C. pen.²⁶¹ sau al fabricării de instrumente sau materiale în vederea falsificării unor valori, prevăzută de art. 314 C. pen..

O problemă interesantă care apare în momentul în care vorbim despre scop este dacă o anumită asocieră de persoane poate fi încadrată pe acest text de lege în eventualitatea constituirii în vederea săvârșirii unei singure infracțiuni. Textul de lege permite acest lucru, iar o parte a doctrinei pare să fie de acord²⁶². Totuși, deși dintr-o perspectivă pozitivistă, acest lucru este posibil, s-a ridicat întrebarea dacă săvârșirea unei infracțiuni unice – indiferent de gravitatea acesteia – este de esența criminalității organizate²⁶³.

Având în vedere condiția analizată anterior de acționare a grupului într-un mod coordonat și sistematic, precum și specificul de stabilitate în timp suntem de acord că o infracțiune-scop continuă, continuată sau de obicei nu suscită prea multe discuții²⁶⁴. În schimb, dacă vorbim despre trei sau mai multe persoane care se înțeleg să săvârșescă o unică infracțiune de violare de domiciliu sau chiar de omor, de exemplu, conturul infracțiunii de grup infracțional organizat se estompează. Este clar că prin interpretarea gramaticală a textului rezultă posibilitatea reținerii constituirii unui grup infracțional organizat și în astfel de cazuri, având în vedere sfera extrem de largă a scopului grupului, astfel cum a fost reglementată în Codul penal actual. Totuși, suntem de acord că trebuie acordată o atenție sporită în astfel de cazuri, prin respectarea principiului proporționalității²⁶⁵ și a minime intervenții a dreptului penal.

Cum am menționat și cu alte ocazii, legiuitorul nu mai face distincție între gravitatea infracțiunilor care ar putea intra în scopul grupului, decât pentru a delimita forma de bază de cea agravată. Practic, faptul că *orice* infracțiune poate intra în scopul unei asemenea grupări ridică semne de întrebare cu privire la legitimitatea incriminării. Cu titlu de exemplu, cum se exprima foarte plastic un autor²⁶⁶, conform legislației în vigoare, *orice grup de trei persoane care fură o perioadă de timp găini dintr-un sat oarecare devine un grup infracțional organizat. În acest mod se denaturează sensul și scopul incriminării prin banalizarea răului*²⁶⁷.

²⁵⁷ Publicată în M. Of. nr. 389 din 4 iunie 2015.

²⁵⁸ ICCJ, s. pen., dec. nr. 423/RC/2017, disponibilă la scj.ro.

²⁵⁹ G. Diaconescu, C. Duvac, *op. cit.*, p. 1035; A. Boroș, *op. cit.*, p. 718.

²⁶⁰ V. Brutaru, M. Gorunescu, N. Grofu, I. Ifrim, V. Pașca, V. Păvăleanu, C. Sima, *op. cit.*, p. 27.

²⁶¹ G. Zlati, *op. cit.*, *passim*.

²⁶² V. Dongoroz, S. Kahane, I. Oancea, I. Fodor, N. Iliescu, C. Bulai, R. Stănoiu, V. Roșca, *op. cit.*, p. 690.

²⁶³ G. Zlati, *op. cit.*, *passim*.

²⁶⁴ *Ibidem*.

²⁶⁵ *Ibidem*.

²⁶⁶ V. Brutaru, M. Gorunescu, N. Grofu, I. Ifrim, V. Pașca, V. Păvăleanu, C. Sima, *op. cit.*, p. 22.

²⁶⁷ *Ibidem*.

Observăm că nici în legislația italiană nu este prevăzut un scop special în cazul infracțiunii de constituire a unui grup infracțional organizat²⁶⁸, prevăzând doar agravante în funcție de infracțiunea-scop a grupului. În schimb, legiuitorul italian are o altă infracțiune „preferată” care reglementează pluralitatea constituită de infractori, anume gruparea de tip mafiot²⁶⁹. Scopul acestor grupări este, astfel cum prevede și norma de incriminare, comiterea de delict, dobândirea în mod direct sau indirect a gestiunii sau controlului activităților economice, concesiunilor, autorizațiilor, serviciilor publice pentru obținerea unor avantaje injuste pentru sine sau pentru alții, precum și împiedicarea sau îngreunarea exercitării libere a dreptului de vot sau obținerea unor voturi pentru sine sau pentru alții cu ocazia alegerilor electorale.

Observăm că în alte legislații, cum e cea belgiană²⁷⁰ sau spaniolă²⁷¹, sunt reglementate separat asocierea în vederea săvârșirii de infracțiuni și grupul criminal. De exemplu, în Belgia, obiectivul grupului infracțional este săvârșirea unor infracțiuni pentru care legea prevede pedeapsa minimă a închisorii de 3 ani pentru dobândirea unor avantaje patrimoniale directe sau indirecte, pe când în scopul asocierii intră infracțiunile contra persoanei și a proprietății²⁷². Dreptul francez circumscrie scopul grupării de săvârșirea unor infracțiuni pentru care legea prevede pedeapsa închisorii de cel puțin 5 ani²⁷³.

V. LATURA SUBIECTIVĂ A INFRACTIUNII

În doctrină nu există un consens cu privire la forma vinovăției necesare pentru săvârșirea infracțiunii. Opiniile majoritare sunt împărțite în două mari tabere: prima conform căreia această faptă nu poate fi comisă decât cu intenție directă, calificată prin scop, iar a doua, care se remarcă printr-o mai mare flexibilitate, afirmă că această infracțiune poate fi săvârșită și cu intenție eventuală (indirectă). Mai există și o a treia opinie oarecum intermediară, conform căreia această infracțiune poate fi săvârșită cu intenție eventuală doar în anumite modalități, cum ar fi cea a sprijinirii²⁷⁴ sau chiar și a aderării²⁷⁵.

În continuare, vom analiza suplimentar primele două opinii menționate anterior. Înainte însă, vom vorbi despre câteva aspecte generale care vizează latura subiectivă. Un punct de convergență îl reprezintă ideea conform căreia în lipsa cunoașterii scopului special, anume comiterea uneia sau mai multor infracțiuni, fapta nu reprezintă infracțiune²⁷⁶, indiferent dacă în speță este vorba de necunoaștere din ignoranță sau eroare²⁷⁷. De asemenea, este de remarcat că săvârșirea din culpă acestei fapte, posibilă numai în unele dintre modalitățile alternative prevăzute de textul de lege, nu este incriminată²⁷⁸. Mai mult, relativ la mobilul infracțiunii, acesta nu este considerat a fi un element necesar pentru existența laturii subiective și, implicit, a infracțiunii, dar va fi avut în vedere în momentul individualizării pedepsei²⁷⁹. Am analizat condiția scopului în secțiunea anterioară dedicată trăsăturilor grupului, toate cele amintite acolo fiind valabile și în acest context, motiv pentru care nu vom insista suplimentar asupra acestui aspect.

²⁶⁸ Art. 416 C. pen. it.

²⁶⁹ Art. 416-bis C. pen. it.

²⁷⁰ Art. 322 și 324bis C. pen. be.

²⁷¹ Art. 570bis și 570ter C. pen. sp.

²⁷² I.C. Pașca, *Mijloace legale...*, op. cit.

²⁷³ Art. 450-1 C. pen. fr.

²⁷⁴ V. Dobrinoiu, I. Pascu, M.A. Hotca, I. Chiș, M. Gorunescu, C. Păun, M. Dobrinoiu, N. Neagu, M.C. Sinescu, op. cit., p.

²⁷⁵ V. Cioclei, *Opinii juridice în cauzele penale controversate*, Ed. C.H. Beck, București, 2015, p. 173.

²⁷⁶ O. Loghin, T. Toader, op. cit., p. 585.

²⁷⁷ G. Diaconescu, C. Duvac, op. cit., p. 1036.

²⁷⁸ *Ibidem*.

²⁷⁹ *Idem.*, p. 1037.

Reper pentru definirea intenției eventuale este art. 16 C. pen.. Ea presupune ca rezultatul faptei să fie prevăzut și acceptat de către autor, chiar dacă nu este un rezultat pe care acesta să îl urmărească sau să îl dorească²⁸⁰. În cele ce urmează vom vedea cum a fost apreciat de doctrină dacă se pot (sau nu) îmbina aceste instituții.

Într-o primă opinie, așa cum am menționat anterior, o parte a doctrinei consideră ca această infracțiune se săvârșește doar cu intenție directă²⁸¹, calificată prin scopul urmărit. Această idee survine din împrejurarea conform căreia făptuitorii, în momentul săvârșirii unei acțiuni care reprezintă elementul material al infracțiunii, prevăd și cunosc scopul și urmăresc realizarea acestuia²⁸². În plan subiectiv, constituie o cerință esențială ca inculpatul să aibă cunoștință despre existența grupului și scopul pentru care acesta se constituie sau s-a constituit, urmărind și dorind să facă parte dintr-o asemenea grupare.

Prin urmare, se susține că doar în cazul cunoașterii acestui scop, de săvârșire a unor infracțiuni, se poate vorbi despre o vinovăție cu intenție, deoarece doar în baza acesteia se consideră că se poate prevedea rezultatul social periculos al faptei (urmarea imediată)²⁸³.

Nu este relevant dacă făptuitorul are cunoștință despre planul infracțional efectiv, structura și organizarea grupului sau dacă se cunoaște cu toți membrii care îl alcătuiesc²⁸⁴. Practic, este suficient, dar și necesar, ca făptuitorul sau făptuitorii să aibă reprezentarea că acțiunile proprii se realizează unei grupări infracționale care are ca scop comiterea de infracțiuni²⁸⁵. În această concepție, orice persoană care săvârșește vreuna dintre acțiunile care pot constitui element material al infracțiunii trebuie să cunoască scopul special și să urmărească realizarea acestuia²⁸⁶. Astfel, nu doar cei care inițiază sau constituie grupul trebuie să cunoască și să urmărească acest scop, dar și cei care aderă ulterior la grupare, precum și orice persoană care sprijină grupul în orice fel²⁸⁷.

O a doua opinie doctrinară gravitează în jurul ideii conform căreia nu se poate exclude *de plano* posibilitatea săvârșirii infracțiunii de „constituire a unui grup infracțional organizat” și cu intenție eventuală²⁸⁸. Intenția poate fi indirectă atunci când *făptuitorul a avut o cunoaștere nesigură asupra scopului asocierii la care a aderat sau pe care o sprijină*²⁸⁹. În aceeași analiză există totuși anumite rezerve cu privire la posibilitatea săvârșirii infracțiunii cu intenție indirectă în modalitățile inițierii și constituirii, dar nu pare ca autorul să excludă cu totul această modalitate.

S-a mai evidențiat faptul că intenția eventuală nu este incompatibilă cu existența unui scop special, mai ales atunci când caracterul eventual al intenției vizează un alt element de care depinde existența faptei, și nu scopul în sine²⁹⁰. Ca exemplu, ar putea fi vizată întocmai existența grupului sau numărul de persoane din care acesta este constituit, ambele aspecte fiind elemente care determină tipicitatea faptei. În ciuda acestor argumente seducătoare, în jurisprudență s-au identificat puține soluții în care să se fi reținut intenția indirectă a autorilor²⁹¹, o mare majoritate a jurisprudenței pare să fie convinsă că intenția directă reprezintă unica formă

²⁸⁰ F. Streteanu, D. Nițu, *op. cit.*, p. 322.

²⁸¹ V. Păvăleanu, *Drept penal special*, Ed. Universul Juridic, București, 2014, p. 531.

²⁸² O. Loghin, T. Toader, *op. cit.*, p. 56.

²⁸³ G. Diaconescu, C. Duvac, *op. cit.*, p. 1036.

²⁸⁴ ICCJ, s. pen., dec. nr. 314/A/2014, disponibilă la scj.ro.

²⁸⁵ V. Brutaru, M. Gorunescu, N. Grofu, I. Ifrim, V. Pașca, V. Păvăleanu, C. Sima, *op. cit.*, p. 27.

²⁸⁶ G. Diaconescu, C. Duvac, *op. cit.*, p. 1037.

²⁸⁷ T. Vasiliu, D. Pavel, G. Antoniu, Șt. Daneș, G. Dăringă, D. Lucinescu, V. Papadopol, D.C. Popescu, V. Rămureanu, *Codul penal al Republicii Socialiste România comentat și adnotat: partea specială*, Vol. 2, Editura Științifică Și Enciclopedică, București, 1977, p. 456.

²⁸⁸ S. Bogdan, D.A. Șerban, G. Zlati, *op. cit.*, p. 708; A. Boroș, *op. cit.*, p. 717.

²⁸⁹ V. Dongoroz, S. Kahane, I. Oancea, I. Fodor, N. Iliescu, C. Bulai, R. Stănoiu, V. Roșca, *op. cit.*, p. 692.

²⁹⁰ F. Streteanu, D. Nițu, *op. cit.*, p. 347.

²⁹¹ Trib. Prahova, s. pen., sent. nr. 243/2021, disponibilă pe sintact.ro.

de vinovăție²⁹².

Și în jurisprudența italiană s-a stabilit că persoana care, în timp ce participă la săvârșirea uneia sau mai multor infracțiuni funcționale de urmărirea scopurilor asociației, nu are cunoștința de existența asociației, nu răspunde pentru infracțiunea de asociere pentru săvârșirea de infracțiuni. În cazul în care are cunoștința de existența asociației și are cunoștința de faptul că a contribuit, prin propria conduită, la punerea în aplicare a scopului asociației, va răspunde pentru infracțiunea prevăzută la articolul 416 din Codul penal, chiar dacă punerea în aplicare a infracțiunii a rămas la nivelul unor simple acte pregătitoare²⁹³.

Relativ la circumstanțe agravante, ne putem pune întrebarea dacă în eventualitatea în care în scopul grupului infracțional organizat intră săvârșirea unui omor, care este efectiv comis, dacă am reține un concurs între infracțiunea de la art. 367 C. pen. și infracțiunea de omor simplu sau cea de omor calificat pe lit. a), *cu premeditare*. Excludem de la început doar reținerea unui omor calificat, datorită incriminării distincte a constituirii grupului. Astfel, este evident că premeditarea este implicită grupului²⁹⁴. Prin urmare, deși o soluție formalistă și tehnică ar putea fi reținerea unui omor calificat în concurs cu art. 367 C. pen., considerăm că soluția corectă este reținerea unui concurs între infracțiunea-obstacol și între omorul în forma de bază. *Per a contrario*, apreciem că am valorifica de două ori circumstanța premeditării, fapt ce ar ridica probleme pe principiul *ne bis in idem*. Nu pretindem că ar fi soluția ideală, dar credem că doar așa ar putea fi avute în vedere toate aspectele cauzei.

VI. CONCLUZII

În urma tuturor considerentelor, observăm, în primul rând, sfera largă de aplicabilitate a textului de incriminare. Considerăm că legiuitorul ar fi trebuit să fie mai prudent în reglementarea acestei infracțiuni, pentru a se apropia mai mult de rațiunea incriminării, dar și pentru respectarea principiului subsidiarității și al minime intervenții. Momentan, conținutul normei se apropie mai degrabă de o simplă asociere în vederea săvârșirii de infracțiuni, decât de crimă organizată. Asta deoarece nu orice asociere de trei persoane care comite infracțiuni pe o anumită perioadă de timp și cu o minimă organizare și structură poate fi considerată „crimă organizată”, având în vedere că specific pentru aceasta este capacitatea de parazitare a economiei și a însușirii de „stat în stat”.

Ca și perspectivă legislativă imediată am propune ca, *de lege ferenda*, legiuitorul să reintroducă în cadrul acestei norme mențiuni legate de gravitatea infracțiunii-scop a grupării infracționale, prin raportarea la infracțiuni semnificative ca și pericol concret. În acest fel, am implementa corect și prevederile Convenției Națiunilor Unite din 15 noiembrie 2000 de la New York împotriva criminalității transnaționale organizate, dar și a Deciziei-cadru 2008/841/JHA privind lupta împotriva criminalității organizate.

Nu am vedea vreo problemă ca această prevedere să aibă și anumite infracțiuni prevăzute în mod expres care pot intra în scopul grupului infracțional organizat, dar, evident, să nu limiteze sfera acestora în mod exhaustiv, ci să prevadă și un minim al pedepsei închisorii peste care infracțiunea să fie considerată gravă. Anterior, acest minim era reprezentat de pedeapsa închisorii de minim 5 ani, care se regăsește în mod identic și în legislația franceză actuală.

Cu toate acestea, până la o eventuală modificare normativă, apreciem că este necesar și concursul instanțelor pentru aplicarea corectă a textului de incriminare, astfel încât să nu se ajungă la soluții absurde în practică și pentru a nu se denatura sensul și spiritul incriminării. În consecință, instanțele ar trebui să pună în balanță toate aspectele relevante cauzei și să aprecieze *in concreto* și cu migală spețele de acest gen și toate

²⁹² Trib. București, s. I pen., sent. nr. 327/2019, disponibilă pe rolui.ro.

²⁹³ Cass. pen. it., Sez. III, sentenza n. 26724 del 25 giugno 2015.

²⁹⁴ V. Brutaru, M. Gorunescu, N. Grofu, I. Ifrim, V. Pașca, V. Păvăleanu, C. Sima, *op. cit.*, p. 22.

faptele imputate inculpaților, deoarece aplicarea principiului minimeii intervenții este incident și în etapa de judecată, nu doar în etapa legiferării.

Totodată, deși în cadrul etapei individualizării judiciare a pedepsei se poate avea în vedere aportul fiecărei persoane, am considera oportună și prevederea unui regim sancționator agravat pentru liderul, organizatorul și finanțatorul unui unei astfel de grupări infracționale. În acest mod, s-ar reflecta mai bine contribuția acestora în cadrul activității criminale și nu ar fi puși la același nivel cu alți membri, simpli executanți.

Nu credem în „inventarea” unor noi infracțiuni doar pentru a separa artificial diverse forme ale pluralității constituite de infractori. Astfel, cel puțin din acest punct de vedere, considerăm superioară actuala reglementare față de cea anterioară și apreciem demersul de unificare a legislației ca un pas care a fost imperios necesar. Concomitent, observăm toate dificultățile de aplicare a actualei norme, motiv pentru care apreciem că textul de incriminare ar trebui să treacă printr-un nou proces de reformare și adaptare.

BIBLIOGRAFIE / REFERENCES

- Alexandru, M.**, Participația penală. Studiu de doctrină și jurisprudență, Ed. Hamangiu, București, 2008
- Antoniou, G.**, Participația penală. Studiu de drept comparat, în R.D.P. nr. 3/2000
- Basarab, M.**, Tratat de drept penal. Partea generală, Vol. I, Ed. Lumina Lex, București, 2005
- Bălășescu, M.**, Criminalitatea organizată sau pluralitatea constituită de infractori în reglementarea noului Cod penal și a legislației anterioare, Ed. Hamangiu, București, 2014
- Bodoronca, G.; Cioclei, V.; Kuglay, I.; Lefterachce, L.V.; Manea, T.; Nedelcu, I.; Vasile, F.M.**, Codul penal: comentariu pe articole - art. 1-446, Ed. A 2-a revizuită și adăugită, Ed. C.H. Beck, București, 2016
- Bogdan, S.; Șerban, D.A.**, Drept penal: partea specială: infracțiuni contra patrimoniului, contra autorității, de corupție, de serviciu, de fals și contra ordinii și liniștii publice, Ed. Universul Juridic, București, 2020
- Bogdan, S.; Șerban, D.A.; Zlati, G.**, Noul Cod penal: analize, explicații, comentarii: perspectiva clujeană, Vol. 2: Partea specială, Ed. Universul Juridic, București, 2014
- Boroi, A.**, Drept penal: partea specială, Ediția a 4-a revizuită și adăugită, Ed. C. H. Beck, București, 2019
- Brutaru, V.; Gorunescu, M.; Grofu, N.; Ifrim, I.; Pașca, V.; Păvăleanu, V.; Sima, C.**, Explicațiile noului Cod penal, Vol. 5 (Articolele 367-446), Ed. Universul Juridic, București, 2016
- Cioclei, V.**, Opinii juridice în cauzele penale controversate, Ed. C.H. Beck, București, 2015
- De La Cuesta, J.L.**, Resolutions of the Congresses of the International Association of Penal Law (1926-2004), Ed. Érès, 2009, disponibil pe <https://www.penal.org/sites/default/files/files/NEP%2021%20anglais.pdf>
- Diaconescu, G.; Duvac, C.**, Tratat de drept penal: partea specială, Ed. C.H. Beck, București, 2009
- Dobrinou, V.; Neagu, N.**, Drept penal: partea specială (curs universitar), Ed. Universul Juridic, București, 2014
- Dobrinou, V.; Pascu, I.; Hotca, M.A.; Chiș, I.; Gorunescu, M.; Păun, C.; Dobrinou, M.; Neagu, N.; Sinescu, M.C.**, Noul Cod penal comentat: partea specială, Vol. 2, Ediția a 2-a revăzută și adăugită, Ed. Universul Juridic, București, 2014
- Dongoroz, V.; Dărăngă, G.; Kahane, S.; Lucinescu, D.; Nemeș, A.; Popovici, M.; Sîrbulescu, P.; Stoican V.**, Noul Cod penal și Codul penal anterior. Prezentare comparativă, Editura Politică, București, 1968
- Dongoroz, V.; Kahane, S.; Oancea, I.; Fodor, I.; Iliescu, N.; Bulai, C.; Stănoiu, R.; Roșca, V.**, Explicații teoretice ale Codului penal român, Vol. 4: Partea specială, Ed. Academiei Republicii Socialiste România, București, 1972
- Dungan, P.**, Grupul infracțional organizat, în Analele Universității de Vest din Timișoara - Seria Drept 1/2014, disponibil la <https://www.cceol.com/search/article-detail?Id=673037>

Duvac, C., Constituirea unui grup infracțional organizat în concepția Noului cod penal, în Revista Dreptul nr. 1/2013, disponibilă pe www.sintact.ro

Ghigheci, C.; Lupea, A.D., Distincția dintre grupul infracțional și asocierea în vederea săvârșirii de infracțiuni, în CDP nr. 4/2011

Gorunescu, M., Reglementarea grupului infracțional organizat în noua legislație penală a României, în Revista transfrontalieră de științe penale nr. 1/2016, Ed. Universul Juridic, 2016

Hotca, M.A.; Gorunescu, M.; Neagu, N.; Nedelcu, C.; Dobrinou, M.; Sinescu, M.C.; Al-Kawadri L.D.; Slăvoiu, R.; Geamănu, R.F.; Hărățau, A., Noul Cod penal: note, corelații, explicații, Ed. C.H. Beck, București, 2014

Hotca, M.A.; Slăvoiu, R., Noul Cod penal și Codul penal anterior. Adnotări, situații tranzitorii, noutăți, Ed. Universul Juridic, București, 2014

Ionaș, A., Infracțiuni prevăzute în codul penal român: partea specială, Ediția a 2-a revizuită și adăugită, Ed. Omnialex, Brașov, 2009

Ionescu, R., Din nou despre distincția dintre infracțiunea de constituire a unui grup infracțional organizat prevăzută în art. 367 C.pen. și circumstanța agravantă prevăzută în art. 77 lit. A) C.pen., în Revista Dreptul nr. 10/2019

Iugan, A.V., Codul penal adnotat: jurisprudență națională 2014-2020, Vol. 2: Partea specială, Ed. Universul Juridic, București, 2020

Jurje, R., Infracțiuni prevăzute de Legea nr. 39/2003 privind criminalitatea organizată. Delimitări față de asocierea în vederea comiterii de infracțiuni, în C.D.P. nr. 1/2006

Lăscărache-Țifrea, A., Curtea de Apel Craiova. Grup infracțional organizat (virtual și transnațional), disponibil pe https://www.juridice.ro/784974/curtea-de-apel-craiova-grup-infractional-organizat-virtual-si-transnational.html?Utm_source=pocket_mylist

Loghin, O.; Toader, T., Drept penal român: partea specială, Ediția a 3-a revăzută și adăugită, Casa de Editură și Presă „Șansa” SRL, București, 1997

Molnar, I., Pluralitatea de infractori în dreptul penal, Ed. Academica, București, 2001

Olaru, C., Particularitățile criminalității organizate în România, Ediția a 2-a, Ed. Hamangiu, București, 2015

Pașca, I.C., Combaterea criminalității organizate în dreptul penal francez: asocierea în vederea săvârșirii de infracțiuni și banda organizată, în Analele Universității de Vest din Timișoara - Seria Drept 1/2014

Pașca, I.C., Mijloace legale de combatere a criminalității organizate în dreptul belgian, în Supliment ACTA Universitatis Lucian Blaga, 2014

Pașca, I.C., Noi intervenții legislative în materia combaterii criminalității organizate în dreptul penal italian, Analele Universității de Vest din Timișoara - Seria Drept 2/2014, disponibilă pe www.heinonline.org

Pașca, I.C., Răspunderea membrilor grupului infracțional organizat pentru infracțiunile program, Analele Universității de Vest din Timișoara - Seria Drept 1/2011, disponibilă pe <https://www.cceol.com/search/article-detail?Id=675331>

Pașca, V., Infracționalitatea transfrontalieră – forme de manifestare și reglementări naționale, Ed. Mirton, Timișoara, 2006

Păvăleanu, V., Drept penal special, Ed. Universul Juridic, București, 2014

Pușcașu, V.I.; Ghigheci, C., Codul penal adnotat. Volumul 2 - Partea Specială, Ed. Universul Juridic, București, 2021

Rătescu, C.G.; Aznavorian, H.; Ionescu-Dolj, I.; Pop, T.; Periețeanu, I.G.; Papadopolu, M.I.; Dongoroz, V.; Pavelescu, N., Codul penal Carol al II-lea adnotat, Vol. II, Partea specială: art. 184-442, Ed.

Librăriei SOCEC & Co., București, 1937

Rîșniță, A., Art. 7 și art. 8 din Legea nr. 39/2003. Art. 323 C. Pen. Trei infracțiuni distincte? Probleme de interpretare odată cu intrarea în vigoare a noului Cod penal. Dezincriminare, în Revista Română de Jurisprudență nr. 5/2013

Scurtu, I.; Stănescu-Stanciu, T.; Scurtu, G.M., România între anii 1918-1940 , Ed. Universității București, București, 2001

Streteanu, F.; Nițu, D., Drept penal: partea generală, Vol. I, Ed. Unviersul Juridic, București, 2014

Streteanu, F.; Nițu, D., Drept penal: partea generală, Vol. II, Ed. Unviersul Juridic, București, 2018

Tiliciu, A., Infracțiunea de constituire a unui grup infracțional organizat prevăzută de articolul 367 din noul Cod penal, în CDP nr. 2/2014;

Vasiliu, T.; Pavel, D.; Antoniu, G.; Daneș, Ș.; Dăringă, G.; Lucinescu, D.; Papadopol, V.; Popescu, D.C.; Rămureanu, V., Codul penal al Republicii Socialiste România comentat și adnotat: partea specială, Vol. 2, Editura Științifică Și Enciclopedică, București, 1977

Vlășceanu, A.; Barbu, A., Noul Cod penal comentat prin raportare la Codul penal anterior, Ed. Hamangiu, București, 2014

Zlati, G., Art. 7 alin. 2 din Legea nr. 39/2003 privind prevenirea și combaterea criminalității organizate. Problema minimului special și efectele reducerii maximului special în funcție de infracțiunea scop cea mai gravă, disponibil pe <https://www.penamente.eu/2012/10/13/art-7-alin-2-din-legea-nr-392003-privind-prevenirea-si-combaterea-criminalitatii-organizate-problema-minimului-special-si-efectele-reducerii-maximului-special-in-functie-de-infraciunea-scop-cea/>

Zlati, G., Considerații privind incriminarea constituirii grupului infracțional organizat, cu referire la art. 367 noul Cod penal și Decizia-cadru 2008/841/JHA. De la rațiunea incriminării la consecințele acesteia și respectarea unor principii de drept penal, disponibil pe <https://www.penamente.eu/2012/10/08/consideratii-privind-incriminarea-constituirii-grupului-infractional-organizat-cu-referire-la-art-367-noul-cod-penal-si-decizia-cadru-2008841jha-de-la-ratiunea-incriminarii-la-consecintele-aceste>